

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V. Váczi körút 23

bőve minden küldemény intézendő

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt —
Félévre . . . . . 4 „ —
Negyedévre . . . . . 2 „ —
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN PÉNTEKEN.

Tartalom:

Különvélemény a receptió dolgában. Irta: Futtaky Gyula. — Budenz tanszéke. Kabos Edétől. — Kongresszus felé. Szabolcsi Miksától. — A VI. községkerület alakuló gyűlése. — Török zsidók ünnepe. Haber Samutól. — Strack tanár és a zsidó irodalom kerékhetörői. — Egy rendelet. — Az erősek Bernstein A. elbeszélése. — Hazai hírek. — Külföldi hírek. — Hirdetések.

3

Naptár:

Vasárnap (1892. május 8.) 5652 Ijjar hó (29 napos)
11-ike. Hétfő 12-ike. Kedd 13-ika. Szerda 14-ike. Csütörtök 15-ike. Péntek 16-ika. Szombat 17-ike. Hetiszidra: Emor. Haftorah: Ezekiel 44-ik fejezete.

Különvélemény a receptió dolgában *)

Tisztelt szerkesztő ur!

Ön szives volt megkérdezni tőlem, hogy minő véleménynyel vagyok a zsidó vallás egyenjogúsítása érdekében megindult mozgalom tekintetében, miután ez ügyben bizonyos tartózkodással viseltetem.

Én szívesen elmondom őszinte nézeteimet b. lapjában, mely oly buzgón és szakavatottan

*) Az igen tisztelt beküldőnek e levelét — ha mindjárt fejtegetései nem egy pontban divergálnak a mi nézet-inkkel — annál szívesebben tesszük közzé e helyen, mert írója volt az, ki a jólétesültségéről ismert »Budapester Correspondenz«-című értesítőjében ezafélta meg lapunk multbeli számának azon ismételtjük, különben teljesen megbízható forráshól vett — híret, hogy a kultusz-miniszter egy a zsidók receptiójára vonatkozó törvényjavaslatot fog majd benyújtani a képviselőházhoz. Futtaky Gyula ur, mint a »Budapester Correspondenz« szerkesztője, a legilletékesebb helyről veszi információit már pedig ezek az információk olyanok, hogy éppenséggel nincs okunk sajnálni, hogy az általunk közölt javaslat, melylyel a ministeriumban — és ezt egész határozottan állíthatjuk — igenis foglalkoztak a képviselőházhoz benyújtani nem fog. Ezekből az információkból ugyanis azt vesszük ki — és ez tetszik ki a »Bud. Correspondenznek« a hírünkre közölt ezafelől is — hogy a kormány sokkal többet akar nyújtani, mint a mennyit a közölt javaslat kilátásba helyezett. Alapos és egységes rendezés az összes felekezetekre nézve, ezt akarja és erre készül a kormány és ugyanez világlik ki a beavatott Futtaky Gyula ur jelen cikkéből is.

A szerk.

képviseli a szellemek harcában a zsidók igazságos ügyét.

Én nemcsak jogosultnak tartom a művelt magyar zsidóknak fáradozásait és igyekezeteit, melylyel vallásunk receptióját minél előbb keresztülvinni óhajtják, hanem régóta a zsidóság köteletségének tartom, hogy ezen irányban öntudatosan járjon el; csak hogy az eddig követett módszerrel sehogys tudtam megbarátkozni.

Először is nem voltam képes helyeselni azt, hogy a zsidóság éppen a választások küszöbén, — minek következtében a pressio színét etháritani képtelen volt, — kezdeményezte ezen kérdés megvitatását*) és másodszor nem tartom helyesnek és célra vezetőnek jogos igényünk izolálását, a zsidó vallás receptiója kérdésének egész külön és önálló odaállítását.**)

*) Még ha így volna is, sem volna baj; mert hogy a kérdés oly hirtelen átlent a köztudatba, hogy annyi barátja támadt, hogy annyit foglalkoznak vele, nagyrészt éppennek a körülménynek tudható be; de hát ez nem is úgy van. Nem a receptió esett bele a választás mozgalmába, hanem megfordítva: a váratlanul kitűzött választás esett belé a receptió mozgalmába. A szerk.

**) A mozgalom megindító első perctől fogva azon voltak, hogy első sorban vallás szabadságot kérnek, egyenlően minden felekezet számára. A zsidók receptióját csak akkor, ha — mert parlamenti körökben annyira hangoztatják a történeti fejlődést — a vallásszabadság akadályokba ütköznék.

A szerk.

Tagadhatlan tény ugyanis, hogy első sorban az országgyűlésnek és a kormánynak kötelessége tulajdonképpen arról gondoskodni, hogy a XIX. század végén ne legyen ezen országnak többé *másodosztályu polgára is*, olyan polgár, ki minden kötelezettség teljesítésére van ugyan szorítva, de éppen polgári minőségében, családi viszonyaiban mintegy a törvényen kívül áll s valósággal megbélyegezve, el nem ismert, sőt tulajdonképpen még nem is tűrt, hanem elnézéssel létező vallásban él. Hisz e tekintetben sokkal különb dolga van a *mohamedán vallásnak Boszniában*. Hogy az állam, illetőleg törvényhozás ezen kérdés elől mégis évek óta mindig kitért, könnyen magyarázható, ha tekintetbe vesszük, hogy nagyon szeret a képviselőház nem foglalkozni oly kérdésekkel, melyek nem égetők, különösen akkor, mikor egyik pártnak, vagy csak pártárnyalatnak sincs nagy kedve az illető kérdést megoldása felé vinni.

Égetővé kell tehát tenni a kérdést, visszavissza kell térni azoknak, a kiket egyenesen érint: a zsidóságnak, míg kérdésnek lenni meg nem szűnik. Nem szabad azon hiedelem jogosultságát megengedni, hogy a zsidók maguk sem érdeklődnek az ügyért, hogy a zsidók maguk sem kívánják vallásuk egyenjogusítását. De

ezt úgy követelni, hogy ebből politikai kérdést is faragunk, hogy politikai harczot idézzünk elő, hogy országgyűlési választásoknál mintegy függővé tesszük szavazatunkat a jelöltek magatartásától ezen kérdésben — ez nem méltó mi hozzánk, ez csak ellenszenvet kelthet az ügy iránt, ez ferde helyzetbe hozhatja a zsidóságot és nem indokolható eléggé sem erkölcsileg, sem politikailag.

Most, a midőn a képviselő választásoknak rég vége, midőn az országgyűlés hivatva van az ország legfontosabb kérdéseivel foglalkozni, most már nem szabad ellankadnunk. Most hallhatóvá kell tenni szavunkat és én meg is vagyok győződve, hogy magasztos célunkat *el is fogjuk érni*.

Elérni azonban csak akkor biztosan, ha nem szorítkozunk külön rideg felekezeti álláspontra, ha ezen kérdést is *magásabb, általános közügyi szempontból* tekintjük.

Ezért mondtam, hogy nem helyeslem az eddigi módszert sem. Mit érünk mi el azzal, hogy csak egyszerűen kimondatjuk azt az elvet, hogy a zsidó vallás egyenjogusíttatik a többi recipiált vallással, ha a receptióval tulajdonképpen elérendő összes consequentiákat, vagy helyesebben mondva a vallásszabadság folyo-

Török zsidók ünnepe.

A félhold birodalmában örömnapot ülték azon zsidóknak utódai, akik a pyrenaei félsziget keservei elől 400 évvel ezelőtt II. Bajazid, török sultán oltalma alá menekültek. Nem pontosan választottak ugyan meg az évfordulót, hanem hát ki venné rossz néven a hálával szinig telt szívót, ha időnek előtte kicsordul? Az öröm maga ugyanis olyan ritka egy-egy ország egész zsidóságának életében, hogy nem csoda, ha a soron lévő mohón kap utána, mert ki tudja, mit terem a holnap vulkanikus természetű világa...

A mohamedánok nyolcz százados fényes uralma szétfoszlott a pyrenaei félszigeten. Az utolsó gyenge uralkodó, Muley Abu Abdallah Ferdinand és Izabella kezére juttatta a maurok mesés pompájú palotáját az Alhambrát, maga pedig elment Afrikába és ott esett el a Marokkó elleni harczban.

Az új uralkodók harangzúgás mellett vonultak be Granadába és a győzelem megittasította, elkapatta a vallásos rajongást. A Torquemadák napjának delelőjét vérrózsák jelezték, mik a kárpádon fakadtak. Jaj volt a legyőzötteknek.

A zsidók, akik segítették a maurokat az ország elfoglalásában és akik a Salamon király fényűzését fel-elevenítő III. Abderrahman, meg aztán ennek békeszerető, tudós- és költő-barát fia idejében szép napokat éltek — még szomorubb sorsra virradtak, mint osztályosaik, a mohamedánok.

A diadalmaskodó keresztény kath. szellem előtt porba kellett hullania mindennek, ami degen, irgalom és kímélet nélkül. Ismeretes korszaka ez a spanyol történelemnek, melynek borzalmai jórészt most ujhodnak meg szemünk láttára az »atyuska« birodalmában.

Maguk a történetírók is restelik és avval igyekeznek enyhíteni a fanatizmus égbekiáltó bűneit, hogy Fernandót úgy állítják oda, mint aki a nemesség és papság (!) hatalmát is meg akarta volna nyírítani. E mellett azonban ránk maradt Ximenes szerzetesnek, a rajongó fejedelmi pár főtanácsadójának áldatlan emléke, aki maga is ura volt urainak és parancsolóinak.

A szerencsétlen végű Abdallah Fernandót és Izabellát megeskette, hogy az ő embereinek bántódásuk nem leszen. De »a vallásdüh erősebb volt, mint az eskü szentsége« — mondja Weber. A »hitetlen« mohamedánok ellen egész vonalon folyt a harcz. Mennyivel

mányait egyidejűleg el nem tudjuk érni? Tulajdonképpen irott malaszt marad az egész nem nyer vele sem a zsidóság, de még kevésbbé, maga az állam. Ne *czim* után irányuljon tehát sóvárgásunk, a mely önérzetünket se tudná emelni, hanem legyünk azon, hogy legjobbjaink régi kívánsága, a vallásos béke helyreállítása és biztosítása, a házassági és örökösödési jog rendezése s azon számos bonyolult családjogi kérdésnek végleges, az állam összes polgáira egyaránt kiterjedő megoldása által egyidejűleg a mi vallásunk receptiójának kérdése is meg legyen oldva.

Ebben az irányban kell keresnünk a mi külön ügyünk elvi megfejtését is. Nincs nekünk szükségünk semmi külön dologra, külön ajánlásokra, vagy külön törvényhozási intézkedésre, *a zsidó vallás egyenjogúsítása megoldható a polgári törvénykönyv keretén belül is.* A mai állapot úgy sem tartható fenn még rövid időre sem. A külföldön kötött s itt el nem ismert házasságok száma fokozottan nő Magyarországon, az örökösödési visszasságok már ijesztő mérveket öltenek, arról nem is szólva, hogy pl. a válások utáni személy és birtokviszonyok oly bonyolultak, hogy — ha nem volna oly szomorú dolgokról szó, azt lehetne mondani, — nevetséges hely-

zetek fejlődtek, melyek egy jogállamban tartathatatlanok.

Mindezen kérdések okvetlenül megoldandók minél hamarább. Akkor vége szakad a szerencsétlen elkeresztelési kérdésnek is s a magyarországi zsidóknak érdemüllesz felrovandó, ha itt is magasabb álláspontra helyezkedve, saját ügyük védelme mellett segédkezet nyujtanak arra, hogy a vallásbéke e tekintetben is helyreállíttassék, úgy, hogy az állam fenhatósága, az állam érdeke teljesen megóvassék.

Mit ér nekünk a zsidó vallás egyenjogúsítása, ha a családjog s ebben a házasság kérdése nem lesz megfelelően rendezve? Mit ér a zsidó vallás receptiójának kimondása, ha azért külön megmarad a törvénynek azon középkorba való intézkedése, hogy keresztény Magyarországon át nem térhet a zsidó vallásra? Ha pénzügyi és közigazgatási okok most még megakadályozzák a kötelező polgári házasságot, be kell hozni minél előbb a *fakultatív polgári házasságot* minden jogi folyamánnyal együtt.

Mihelyt mi ezen értelemben szólalunk fel és így magasabb, azaz tágabb álláspontra helyezkedünk, rögtön megszűnik az orthodox zsidók fanatikus ellenzésének minden hatása. Én értem, hogy a részben félrevezetett ortho-

kegyetlenebb sors várt tehát azokra a zsidókra, kiknek Spanyolországból való kiűzetéséhez a túlbuzgó fejedelmi pár VII. Innocentius pápától, még mielőtt a győzelem napja rájuk virradt volna, engedélyt kért. A pápa jóváhagyását — amint Graetz írja — meg nem tudták ugyan szerezni, hanem azért ez nem alterálta őket szándékuk kivitelében.

1492. évi márczius 31-én aztán megjelent a rendelet, melyben Ferdinand és Izabella minden castiliai, aragoniai, sicíliai és sardíniai zsidónak halálbüntetés terhe alatt meghagyja, hogy 4 hónapon belül értéktárgyaik és a kiviteli tilalom alá vetett holmik nélkül szakadjon el hazájától. Egy hónappal később heroldok hirdették országszerte, hogy július végéig, mely ah hó 7-ikére esett, el kell költözködni annak a zsidó hitű lakosságnak, melynek soraiból különösen a középkor második felében Spanyolország műveltségének, kulturájának ma is csodálat ajakjai kerültek ki: orvosok, államférfiak hadvezérek, építészek, csillagászok és költők.

De az a fejedelmi pár, mely Torquemadákkal rendelkezett és az inquisitio eszközeivel eltatott minden lelkiismereti skrupulust, ezt a kiutasító parancsot megokolás nélkül még sem merete kiadni.

A kiutasítási rendelet megokolása az volt, hogy a »zsidó hitetlenek« a marannusokat vagyis az új keresztényeket visszatérítgetik. Az új keresztények leki üdvössége megkívánja, hogy a zsidókkal ne érintkezzenek; az inquisitio ez irányban megteszi ugyan a kötelességét, de ez mit sem használ. A zsidók már előbb is rászolgáltak volna a kiutasításra, de a fejedelmi pár elnéző volt s csak az andaluziaikat utasította ki. Mivel azonban ez sem járt a kellő eredménnyel, lát a fejedelmi pár kénytelen a zsidókat teljesen kiűzni. (Bővebben Graetznél, VIII. kötet).

Hogy Izabella és Ferdinand nem éltek a modern antisemitizmus fegyvereivel, mely nem ritkán uzsorát jogtalan gazdagodást, a népnek gazdasági tönkretételét, vérvádat s több e félést szokott a zsidóság szemére lobbantani — az örökéletű, fényes és jellemző bizonyítvány a hazátlanná tett spanyol zsidóság számára. Különben a túlságos zsidóbarátnak alig mondható Schlosser is úgy említi ezeket a zsidókat, mint a kiknek »Spanyolország kereskedelem, ipar és tudomány terén végtelenül sokat köszönhetett.«

Elképzelhetlen az a nyomoruság, keserűség, fájdalom és kétségbeesés, a mi a földönfutásra kárhoztatottakat a kiutasítási parancs következtében elfogta. A haza,

doxok s azoknak személyes érdekeit veszélyeztetve látó vezérférfiai, karöltve az ultramontán katolikus alsó papság egy részével, kézzel-lábbal ellenzik a zsidó vallás receptióját Magyarországon, de minden felvilágosodott férfi tudja, mennyit ér ezen lárma és fenyegetés; de végre tagadni nem lehet, hogy a kormány akkor, mikor csakis a zsidó vallás receptiójáról van szó könnyen hivatkozhatik arra a tényre, hogy hiszen a zsidóságnak egy nagy része határozottan ellene van a receptiónak és ez azután kifogásnak elég.

Ha azonban a zsidó vallás egyenjogusítását állami szempontból közügynek tüntetjük fel, a mint tényleg az is, s a legerélyesebben arra utalunk, hogy mennyire halaszthatatlan s elodázhatatlan mindezen, evvel együtt járó kérdéseknek megoldása, teljesen közönbös az orthodoxoknak toporzékolása, az többé számba sem jöhet s ügyünk sokkal gyorsabban, mondhatjuk sokkal kellemesebben és fényesebben győzhet.

Remélem, t. szerkesztő ur s t. hitsorsosaim nem veszik tőlem rossz néven ezen »különvéleményt«, hisz a cél, melyet elérni akarunk egy és ugyanaz.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1892. május 6.

Futtaky Gyula.

melyhez vér, másfél évezredes ősök emléke, élethivatás, közösen szerzett nemzeti javak, édes szülők nyugovója kötött — meg a vallás között kellett választani. Nehéz volt a döntés, de dicsőséges. A tűz, vas és vízpróbán épülő és avval harczoló vallásos rajongásnak meg volt az ellenhatása. A hitükhöz való ragaszkodást megszilárdította azon zsidókban is, akik a sima csábítgatásnak talán nem tudtak volna ellenállni.

A nagy befolyásu Abrabanel az akkori időben káprázatos summájú összegeket ajánlott fel a királynak, hogy vonja vissza rendeletét. Nem használt. A fejedelem engedékenysége utjában állt: Torquemada és a királynő személyében ennek gyóntató atyja, Ximenes.

Ugy beszéli el Graetz, hogy Torquemada mikor értesült a palotában folyó tárgyalásokról, berontott a királyi párhoz és szemük elé tartva a keresztet, így szólt: »Judás Iskariót 30 ezüstért adta el a Krisztust, felségtek 300,000 aranyon akarják őt eladni. Tessék, itt van, adják el!«

E szavak — mondja Graetz — vagy más papok befoiyásai hatottak Izabellára leginkább, hogy a rendelet mellett állhatatos maradjon. A »papok« közül Izabellára döntő befolyása különösen gyóntató atyjának, Ximenes-

Budenz tanszéke.

Szemérmetlen közleményt olvastunk a múlt héten napilapjainkban. A Budenz halálával megüresedett egyetemi tanszék betöltéséről volt szó s a lapok egyöntetű szöveggel — tehát, úgy látszik, egyazon forrásból — jelentették, hogy »Budenz tanszékére volna ugyan több hivatott magyar tudós, de ezek felekezeti okokból nem kerülhetnek szóba s így akadémikus körökben arra gondolnak, hogy a tanszéket inkább külföldi tudóssal fogják betölteni.«

Szemérmetlenebb, de őszintébb közlemény alig látott még napvilágot. Mert mit tartalmaznak ez általánosságban írott sorok? Azt, hogy vannak kitűnő magyar tudósaink, akik kétséggel kizáró módon hivatottak volnának a megboldogult Budenz helyét a katedrán is betölteni, (aminthogy a tudományban tényleg be is töltik), de ezek nem is kerülhetnek szóba, mert — zsidók. De hát egy katolikus püspöki állás betöltéséről van szó? Avagy törvénybe van az iktatva, hogy az egyetemnek zsidó vallásu rendes tanára nem lehet? A költségvetés tárgyalása alkalmával minden évben fel szokott ugyan szólni egy Komlóssy vagy más nevű páter, hogy az egyetem katolikus jellegét hangsúlyozza,

nek volt, akiről Schlosser följegyezte, hogy »a hívés és hitetlenség tekintetében . . . nem a legjobb tanácsadó volta«, meg hogy »a királynő lelkét egészen hatalmába kerítette«

Ximenes nagy befolyása különben kiviláglik későbbi carriéréből. Az elhunyt toledói püspökhelyébe ez a fanatikus szerzetes került és Castilia első ministerévé Ferdinand természetes fiának ellenében, Izabella, — aki pedig férjét szerette s vele szerelmi házasságban élt, — megint csak az ő gyóntató atyját ültette.

Ferdinand hajlott imádásig szeretett neje szavára, még pedig annál is inkább, mert az ő örökének, Aragóniának egy hatalmas, ministeri rangú embere, Juan de Lucena szintén a kiutasítási parancs fenntartása mellett volt. —

És így a fejedelmi pár, mely gyermekkorától fogva maga is a szenvedések iskolájában nőtt fel, diadal-mámorában és a vallásos rajongás által elkapatva, a rossz tanácsadók szava mellett érzéktelen maradt azon szenvedések iránt is, melyeket kiutasítási rendeletük háromszázazernyi alattvalójukban keltett.

Haber Samu.

Folytatjuk.)

de a kultuszminiszter — kötelessége szerint — sohasem mulasztja el azt a sztereotip kijelentést, hogy az egyetem »*magyar kir.*« tudományos intézet s csak annyiban katolikus, amennyiben fenntartását katolikus alapok is elősegítik.

Nos, ha ez az évenként megújuló sztereotip költségvetési párbeszéd nem tisztán szemfényvesztés és országgyűlési játék, nem azt jelenti-e, hogy az intézethez, mint minden *magyar királyi* intézethez, első sorban magyar erőket kell alkalmazni s csak, ha ilyenek nem volnának, szabad a külföldhöz fordulni segítségért? Nézzünk csak valamely más »magyar királyi« intézetet, pl. a m. k. operaházat. Valjon a felekezeti ok ott is döntő? Köztudomás szerint az az intézet is alkalmaz sokszor külföldi erőket, ha hazai egyáltalán nincsen, de még külföldieknél sem nézi a vallást és az operának már nem egy külföldi tagja volt, aki hitsorsosunk.

Csak a m. k. egyetemnél nem kerülhetnek szóba a szerintük is meglevő hazai erők, mert zsidók. Ebből minden józan ember levonhatja a konzekvenciát: a m. kir. tudományegyetem intéző férfiai még a hazafiságot is lefokozzák, ha felekezeti érdek k úgy kívánják. A hazait — bár ismerik és elismerik — nem kívánják igénybe venni, mert zsidó s a külföldit idehívják — bár még alig ismerik — csak azért, mert véletlenül nem zsidó.

Aki az ilyen eljárást hazafiasnak meri mondani, az lehet igen buzgó katolikus, de a szíve is csak felekezeti és nem a hazáért dobog. Az nem bánja, hogy gyermekei oly férfunál keresik tudományszomjuk kielégítését, ki az ő nyelvükön nem tud s csak azt kívánja, hogy az a férfiú a gyermekek vallásos érzületét vallja. Pedig a tudományszomj a maga kielégítését várja és nem ilyen vagy olyan vallásos érzületének respektálását, mely ilyenkor szóba sem kerül...

De azt is mondja az a közlemény, hogy Budenz helyének külföldi tudóssal való betöltésére *akadémikus* köreink gondolnak.

Dicsértessék az ő nevük!

Tehát az akadémia, a magyar nemzet által Krózussá tett magyar tudományos akadémia sekundál annak a törekvésnek, mely a hazafi-

ságot is elaltatandónak tartja olyankor, midőn a felekezeti érdek megszólal! Az akadémia, melynek vagyonát a mi hitsorsosaink nem csekély mértékben emelték, melynek alapítói között egész sor zsidó van, melynek nem volna szabad más érdeket ismernie, mint a magyar tudomány érdekét; az akadémia a hazai tudományos erőket, *a saját beválasztott tagjait*, mellőztetni kívánja, mert zsidók és külföldi tudósokkal kéri betölteni a magyar tudomány egyik legfontosabb küzdőhelyét.

Valóban egy magyar nemzeti tudományos intézet okosabban, hazafiasabban és saját érdekeinek megfelelőbben nem is járhat el!

Csak hogy ennek az eljárásnak van egy bibéje: a veséjébe lehet látni. S ennek az eljárásnak nincs más oka, mint az, hogy az akadémia, mely nem mert nyíltan Pauer Imre védelmére kelni, alattomosan áll boszút s ezidőszert a régi jelszó alatt harcol: »*Ha te (zsidó Plagiostppus) ütötted az én papomat, no majd ütöm én a te zsidaidat!*« S az akadémia alattomos bosszujának első nyilvánulásait már látjuk: Kunoss Ignácot még a jelöltségtől is elejtették, (ha Hunfalvy és Budenz él vala, ezt sosem merték volna meglenni), az egyetemi katedrára a zsidó vallásu magyar tudósok mellőzésével külföldi embereket hoznak javaslatba...

De a mi tudósainknak mit sem fog az ártani, ha sem az akadémiában, sem a katedrán nem lesznek kollegái oly kiváló katolikus akadémikusnak és egyetemi tanárnak, mint — Pauer Imre.

Ám ha megvalósulna az, amit most még csak rebesgetnek, hogy a boszura szomjas akadémikusok meg akarnák akadályozni a Munkácsi Bernát *Reguly-gyűjteményének* kiadását, holott e gyűjtemény összeállítására Munkácsit maga az akadémia küldötte ki: — akkor ám lássa az akadémia vakságának gyümölcsét. A nemzet nem fogja tovább tűrni az akadémia ily szellemét s akkor minden hazafias érzésű magyar tudós azt fogja mondani, amit *Beksics Gusztáv*-tól hallottam e napokban: »Tiltakozom még a jelölés ellen is; én nem érzem magam megtisztelve azzal, ha az akadémia tagjai közé választ...

Kabos Ede.

A kongresszus felé.

1891. november 20-án megjelent számunk vezércikkében a csak pár nappal azelőtt örök nyugalomra tért, boldogult dr. Hirschler Ignác munkáját méltatva, a következőket írtuk:

Hirschler halálával tán nem is oly messziről int felénk műve befejezése, melyre a kifáradt küzdő ismét vállalkozni nem akart, de amely lehetetlen, hogy félbe-maradjon. Már is ébredezik a gárda, mely vele egy sorban küzdött. És már magát azt a körülményt is, hogy aki küzdelmeiben, győzelmeiben leghivatottabb, legtevékenyebb vezértársa volt: dr. Mezei Mór, miután több mint 20 éve, hogy Hirschlerrel együtt halgatott, ismét tollhoz fogott, hogy lapunk multheti számában a dicső halottat megkapó vonásokkal a nagy harczok és előkészítések idejéből mutassa be — már ezt is biztató jelként üdvözljük, mely mindenütt figyelmet keltett, bizalmat és új reményeket fakasztott azok lelkében, kik hűségesen őrt állanak, hogy az első jelekre, mint hajdan, tettekre a telekezet érdekeiért küzdésre lépjenek.

Fél éve sem mult azóta, s megtörtént, mire a hosszú tespedés és téllenség következtében a magyar zsidóságot már alig tartották képesnek: felébredt, lelkesedik, buzdul és jogaiért békés harczra kész. Mozgalomból mozgalomba ment belé és el van szánva arra, hogy meg nem nyugszik, míg igazait ki nem küzdötte, és a többi felekezettel, melyekkel rég egyenlő a kötelességekben, a jogokban is egyenlővé nem válik.

A receptió kivívására megindult mozgalom, eltekintve egy félrevezetett töredéktől, mely azzal, hogy a felszabadulás ellen állást foglal, csak azt bizonyította be, hogy erre még nem érett, az egész magyar zsidóságot egyesíti. Áldásaiban természetesen részesülni fognak azok is, kik most akadályokat gördítenek útjába, amint hogy Miczrájimból is kiszabadultak azok is, kik Mózes felszabadítási törekvéseiért szidalmazták, gyanúsították. Kisebb a kör, mely egyszersmind a szervezet megteremtését is lüzte ki céljául, de magában foglalja a magyar zsidóság javát, intelligenciáját.

Jobb, ha kezdetben a zsidóság felét, vagy ennél is kisebb részét egyesíti a szervezet, mely vonzóerejénél fogva előreláthatólag idővel beleje illő mind nagyobb köröket fog egyesíteni ma-

gában, mint kezdeni úgy, hogy az egész zsidóságot egy szervezet egyesítse, melyből a belé nem illő körök utólag kivájanak, amint hogy ez már egyszer megtörtént.

A szervezet: erő. Az erőshöz csatlakoznak. Az erős, csak azért, mert tudja, hogy erős, sokszor küzdelem nélkül nyeri el azt, mit a gyenge küzdelem árán sem érhet el.

És örömmel és meglelégedéssel tapasztaljuk, hogy az idézett sorokban megjelölt vezérben sem csalódtunk. A receptionális mozgalom élen ugyanaz a férfi áll, boldogult dr. Hirschler Ignácznak ugyanaz a genialis bajtársa, ki egyik legkiválóbb ereje a szervezetet célzó mozgalomnak. Kimondta a szót, és lelkesedéssel magáévá tette az eszmét az egész gyűlés: *országos gyűlést kell egybe hívni*, hogy a szervezetet megteremtsék; és bizunk benne, hogy a szó, a halározat minél előbb tetté fog válni.

Csak kerületi gyűlést láttunk a lefolyt héten — 23 év óta az elsőt — és olvassák el, kedves hitfelek, a róla szóló tudósítást; mennyi nemes mag szóratott el ott, hány javunkra szolgáló nemes eszme pendített meg! Olvassák el, kedves hitfelek, a kerületi képviselők névsorát és belátják, hogy tévednek, kik a 23 év előtti mértéket alkalmazzák és ezért kételkednek az erőkben és tehetségekben. Oly summáját a tehetségeknek és erőknek, és különösen a *magyarságnak* oly gárdáját láttuk ott együtt, minőt 23 év előtt tán elképzelni sem mertünk volna.

Erre a mi mostani generaciónkra nem lehet ráhuzni azt a 23 év előtt készített és azóta szünetelt, tehát ki sem próbált szervezetet. A kongresszusi szabályzatot lehet elfogadni alapul, de csak alapul; új falakra, új gerendázatra, új telőre van szükség.

Hogy maguk a szabályzat megteremtői is más szellemtől vannak áthatva most, mutatja az a körülmény is, hogy míg a régi szabályzat annyira megnyirbálta a papok befolyását (ellentétben orth. testvéreinkkel, kik a papnak megtúlságos befolyást engedtek; az egyik épp oly végzet s hiba, mint a másik) hogy az a község egyszerü hivatalnokává degradálódott, addig most azt tapasztaltuk, hogy a rabbikat szí-

vesen belevonják a vezetésbe, befolyásukat minden tekintetben látják. Egyik öröndetes jele ennek az, hogy a kerület alelnökévé egyhangulag és nagy lelkesedéssel választották meg dr. Kohn Sámuelet, a pesti izr. hitközség tudós rabbiját, a magyarországi zsidók történetének jeles megíróját.

A generáció erejéről, roppant szellemi gyarapodásáról bizonytságot tesznek a vezetésbe beválasztott többi tagok is, és büszkeséggel tölt el, ha meggondoljuk, hogy a választás a világegyházt sem konzumálta az összes erőket. Hála az égnek, a jelesek és érdeemesek száma, kik megválasztva nem lettek, elég nagy arra, hogy még három ilyen választás kikerüljön soraikból.

Nem kell tehát tartani attól, hogy a jövő kongresszuson nem lesznek elegenden, kik a felekezetet becsülettel képviselhetik, de még attól sem, hogy a tárgyalásokat — mint ez az első kongresszuson történt — németül fog kellene folytatni.

És az egyetemes gyűlésnek, és vele a szervezetnek létre kell jönnie minél előbb, nemcsak magáért a szervezetért, hanem a receptióért. Hogy elessék az ürügy, melyet esetleg felhozhatnak, és amely szerint csak szervezett felekezetnek adhatják meg az egyenjogusítást a többi felekezettel.

Örömet fognak látni minden új községet, mely az új szervezethez csatlakozik, és a mely község teszi, saját érdekében teszi, de senkit erre kényszeríteni nem akarnak. Az orthodoxia maradjon meg az ő szervezetében; igen jól elfér egymás mellett két szervezet is, amivel legtávolabbról sem concedáljuk azt, hogy kétféle zsidó felekezet létezik. Elég kísérlet történt együttes eljárás elérésére, de kárba vezett minden fáradozás. Többet nem kísérletezünk, tovább nem várunk.

Szívből üdvözljük hát a megalakult VI. kerületet és a többi már megalakult, vagy alakuló félben levő kerületeket. Fontos lépés ez a kongresszus felé, mely többé el nem maradhat. Köszönetünk ezért első sorban az országos izr. irodát illeti, mely ezt előkészítette, lehetővé tette.

Szabolcsi Miksa.

Egy rendelet.

13301. VII.
1892.

Felmerült eset alkalmából a nagymélt vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 1891. április 4-én 10241. sz. a. kelt leirata és a közoktatásügyi bizottmányának f. h. 15. és 22. sz. a. kelt előterjesztése alapján a jövőben felmerülhető kételyek eloszlátása végett közzéteszi a tanács, hogy a tankötelesek vallására és ennek megfelelőleg azon hitfelekezetre nézve, melynek hitoktatására az illetők kényszerrel is szorítandók, 1868. évi LIII t. cz. egyedül irányadó.

A baptisták éppen úgy mint a nazarenusok törvényesen bevett vallásfelekezetet nem képezvén, hivatalos jellegű hitszónokkal, s így nyilvános hitoktatással sem bírhatván, a magukat baptistáknak, nazarenusoknak, vagy bármely más törvényesen be nem vett vallásfelekezethez tartozóknak valló tankötelesek vallása szülőiknek törvényes vallása szerint az 1868. évi LIII t. cz. 12-ik és következő §§-ai alapján állapítandó meg.

Azon szülők és gyámok ellen, kik tanköteles gyermekeiket rendes oktatásra nem járatják ugyan, de saját hitfelekezetük (t. i. a melyhez törvény szerint tartoznak) hitoktatását elhanyagolják, tekintve, hogy a hit- és erkölcsstan az 1868. évi 38-LIII t. cz. értelmében a népiskolai oktatásnak rendes tárgyát képezi, az idézett törvény 4 §-ban kimondott s az 1876. évi XXVIII t. cz. 13 §-ban szabályozott kényszer alkalmazandó.

A törvényesen bevett vallásfelekezethez nem tartozóként jelentkező tankötelesekre nézve imént kimondott elv irányadó és követendő mindazon felsőbb iskolák növendékeinél is, a mely iskoláknál a vallás és erkölcsstan kötelező rendes tárgyként tanítatik.

Miről stb.

Budapest 1892. márcz. 24

Gerlóczy

h. polgármester.

*

No már most azt kérdezzük, hova tartozunk tulajdonképpen mi zsidók? Baptista és nazarénus számba nem megyünk, mert hisz van nyilvános hitoktatásunk, sőt hitszónokaink is; de mégis egy sorban állunk velük, mert hisz nem vagyunk törvényesen bevett felekezet. Mi történik már most, ha valamely hatóság, hivatkozva e rendeletre, melyet az összes iskolaszékeknek megküldtek, ennek konsequeutiáit — és látszólagos joggal — ránk is akarja kiterjeszteni?

Ime, újabb érv a receptió mellett.

Strack tanár és a zsidó irodalom keréketörői.

— Eredeti tudósítás. —

Berlin 1892. május 1.

Nagy szolgálatot tett Strack egyetemi tanár az igazság ügyének, midőn április 27-én a berlini egyetemen tartott bevezető előadásában mély indignációval kikelt mindazok ellen, akik avatatlan kézzel belenyulnak oly ismeretkörökbe, a melyekről fogalmuk sincs, csupán csak azon czélból, hogy igaztalan és alaptalan vádakot kovácsoljanak a zsidók ellen. A szerinte még létező zsidókérdés megoldását csak aképpen tartja lehetségesnek, ha avatott és jártas keresztény theologusok, kik a zsidó irodalomban teljesen otthonosak, veszik kezükbe az ügyet. A nagy számban jelenlevő protestans theologiai hallgatókat arra buzdítja, hogy hatoljanak bele a zsidó irodalom mélyébe, szorgalommal és szent komolysággal, hogy majdan sikra szállhassanak az igazságért, ha megint — és ez bizonyára, sajnos, nagyon gyakran fog még ismétlődni — roszakaratu és tudatlan emberek, akiknek csak gonoszságuk és alávalóságuk nagyobb tudatlanságuknál, hamis, ok- és alaptalan vádakkal illetnek egy egész felekezetet.

Ezek után áttérve az előzőleg felfedezett, vagy inkább feltalált híres talmudi hely fejtegetésére, a melyről már az »Evang. Kirchlicher Anzeiger« hasábjain is foglalkozott és a mely cikket az összes német zsidó felekezeti lapok átvették, (l. az »Egyenlőség«, múlt heti számát), szigorú objektivitással és beható tudományossággal napnál világosabban derítette ki az egész argumentáció és a hamis következtetés alaptalanságát.

A vérvád eredetével és történeti fejlődésével kapcsolatban a hírhedt Brimann-Justus és a tudatlan Rohling biographiájával ismertette meg hallgatóit. Rájuk bizván ezen jellemtelen és alávaló vérvádkovácsolók megbírlását. Összinté méltatlankodása egész erejével kelt ki ezek után ama hallatlan megvetendő eszközök ellen, a melyekkel az antisemiták élnek.

«Gyalázatos — ugymond — hogy a tudományos kérdések megoldásában oly capacitásokra támaszkodnak, kiknek fogalmuk sincs a héber betűkről. A bécsi Schneidert, kinek jellemtelensége és gyávasága typussá lett már, — horribile dictu — hívják meg az antisemiták egy talmudi mondás megbeszélésére. Nem voltam Berlinben a felolvasás estéjén, de ha itt lettem volna, ugy bizony oda mentem volna a Kethuboth tractatussal kezemben és coram publico előálltam volna azon követeléssel, hogy a híres tudós lapozza fel a fejtegetendő helyet, sőt még magam mutattam volna meg a kérdéses helyet, hadd olvassa el, ha bírja.»

Majd elpanaszolta, hogy sok helyről ama vádat kell hallania, hogy »a zsidók fizetett emberek«. De ezen roszakaratu koholmányok — ugymond — nem fogják szándékától elterelni és minden időben csak azon lesz,

hogy semmi jogtalanságot és henczegő tudatlanságot ne törjön.

Strack ezen gyönyörű előadása mély benyomást tett az egybegyűlt hallgatóságra és nagyon óhajtható, hogy a Treitschke gyűlöletes zsidó faló kifakadásaihoz szoktatott berlini egyetemi ifjúság ily fejtegetések által igaz utra tereltesse.

Együttal megemlítem, hogy ugyanazon este a midőn Schneider, a híres »talmudista« pilpulisztikus talmudi előadást tartott, a hírneves Nahida Remy a »Verein für jüdische Geschichte und Literatur« termében az »imáról a bibliában és talmudban« czímmel felolvasott. Az egybegyűlt nagyszámu keresztényekből és zsidókból álló közönség megérdemelt dus tapssal és lelkes ovatiókkal jutalmazta meg a derék asszony érdekes fejtegetéseit.

Sch. M.

AZ ERŐSEK.

— Elbeszélés a kisvárosi zsidó népeletből.

(10)

Irta: Bernstein A.

III.

Hogy a zsandárt a kileből való kilovaglás közben miféle jó kívánságokkal látták el, fölösleges hiven visszaadnunk. A tudós reb Abbele megint csak kiállt a portája elé, amint a zsandár épp arra felé tartott; a ló visszahőkölt a köszöntő alaktól és a ló a lovas erős sarkantyúzása következtében az asszonyok kajabálása közepette kétszer karéjba fordult, amire reb Abbele joggal mondta ki azt a „találó szócská“-ját, hogy: „Megvagyon írva az bibliában: Karéjban kerengnek a gonosz lelkek.“

Hogy e közben a hivatalszobában a fehéreneműnek Mendel elkobzott batyujából való kikeresése Jankele és a derék strázsamester részéről hogy és mint történt és hogy oly mód fejeződött be, hogy a holmi fele része „elkezelte“ és helye más, csak nagynehezen előke-ritett ritkaságokkal pótolgatott: azt nem szükséges rajzolni a gondolkodó olvasók előtt, akik tudják, hogy a világraszóló világmegváltó rendelkezések kiegyenlítésére kicsinyben mindig ilyen ellenhatás a szükségszerű következmény. Csak azt az egyet nem akarjuk említetlenül hagyni, hogy ami hivatalosan, és hivatalos szín nélkül Mendel körül történt, az rája mind ugy látszott hatni, mint az álom. Ott ült a kemencze padkáján mélyen elmerülve, fejét mellére horgasztva és végül, mikor a strázsamester és Jankele mindennel elkészültek és a háta közepén való kopogással magához térítették, az volt az egyedüli kérése, hogy felejtsék ott a hivatalszobában, miglen besötétedik és ő észrevétlenül hazasonhat.

Engedtek a kívánságának. A hivatalos kert megint árnyékába fogadta mindkettőjüket. A derék strázsamester újra neki dülleszkedett a falnak és hozzá készült a szunditáshoz, melyből a mai katasztrófa kizavarta; a hű barát, ki izgatottabb volt, hogysé aludni tudott

volna, mégis csak társul szegődött hozzája és szemtől-szembe foglalt helyet. Csak éppen a kakas maradt a Mendel mellett, és utóbb felkapott a kezére, melyet odanyujtott eléje. Amint az okos állat jobb szemmel utána megballal feléje pislogatott, fájdalmasan szólt hozzá a Mendel:

— Ugy-e a napsugaras pünkösdi előnaptól fogva nem is vagyok én már Gibbor! Ugy hiszem, annyi erő sincs már a kezemben, hogy benned kárt tehetnék. — És egészen elernyedte lélekkel oda dült a padra, hogy öreg estéig való idejét elálmodozza.

Künn a pázsiton még a háborítatlan kedélyű strázsamestert is ez egyszer kerülte megszokott álma.

— Tudod mit Jankele, — szólt halkan barátjához, — ha Mendel mentül hamarabb el nem szakad a kileből, mint apja, a Chaskel, ő is a legelső kapóra jövő alkalommal beleugrik a Visztulába.

— Strázsamester — pattant föl Jankele tüzesen — te úgy beszélsz, mint aki nem van zsidó. Az ember ne csinálja föl a száját ilyen gonoszra és különösen a három gyászheten ne! — Aztán engeszteltebb hangon folytatta: Neked akarom én megmondani, amit én gondolok. Tudod, azt hiszem én, ő szere — szerelmes.

— Jankele, te bolond vagy, úgy beszélsz, mint valami rossz flótás. — felelt a strázsamester. — Neked a három gyászhet alatt is csupa lakodalommal van tele a fejed. Ő gibbor és egy gibbor nem bírja soká, ha nem mulathatja az erejét.

Evvel aztán megszakadt a beszéd és községünkben a világ megint csak a három gyászhet egy késő délutánjának nyugalmas képét öltötte fel.

Aminthogy a nap hősege és a három gyászhet csöndje a községet álmos petyhüdségbe merítette, azonképpen az est hűse és a gyászidő jámbor panaszai életet és mozgást öntöttek az éjfélelőtti órákba.

Udvaron, nyitott ablak mellett, a ház előtti padkán, kövken, küszöbön és lépcsőfokon a későn csillagosodó ég alatt mindenütt letelepedtek a házak női lakói, hogy a nap eseményein még egyszer elaggódjanak. De a kevés aggastyán is, — akik a rajuk nézve nagyon kedvező kormányrendeletek daczára a községben éltek át napjaikat, mert a házaló engedélyüket nem voltak képesek használni, — künn az utcán, vagy pedig a kapukban lebzselel s a jámbor panaszhangokat, melyek a híveket Jeruzsalem elbukásának éjféli gyászára szólították, meg aztán az írás következő szavainak beteljesedését lesté: »Kelj fel és panaszkodj éjnek éjszakáján, mikor kezdődik az ébredés; miként vizet, önts ki lelket a te istened szeme láttára. Feléje nyujtsd karjaidat gyermekeid életéért, akik éhezve sanyarognak az utakon.«

Ha egy több ezred éves kor azon nemzeti érzületből és érzelmekből, melyeket Izraelnek egykor prófétai szavak jósoltak, keveset halványított el, úgy ennek a világtörténeti csodának oka ama szózatoknak szellemi nagyságában és lelki mélységében keresendő, melyek

kifejezetten magukon hordják az örök és elpusztulhatlan becs bélyegét. Hogy azonban a panaszok azok, a melyek az utódok szívében különösen visszhangra találtak, ennek a találynak legérthetőbb magyarázatát megadja a történelemnek bármily csekélyke része. A zsidókra vonatkozó törvények meghozásának története minden államban, lett légyen azoknak a vallási gyűlölet, avagy a fejetejére állított jóakarát a szülő anyja, mindig magában hordta az örökké friss fájdalomnak forrását. Ez volt az, ami Izrael kebelében a legrégebb prófétai panaszoknak mindenkori megadta a megújulás és feltámadás bélyegét.

(Folyt. köv.)

Hazai hírek.

Anyaghalmaz következtében lapunk jelen számából több közleménynek ki kellett maradnia.

— A Magyar Tudományos Akadémia ez idei nagyülése emlékeztet esemény kell hogy legyen magyar zsidóság történetében. Ezuttal emeltek először rendes tagsági méltóságra oly zsidó férfit, akinek tiszta, vallásos érzületéhez nem fér a kétségnek árnyéka sem, és a kiról minden művelt magyar tudja, hogy szíve teljes hevével csügg felekezetén és odaadó buzgalommal szolgálja annak feladatait. Az egyenjogusítás ideje óta több eset volt már rá, hogy egyes zsidó tudósok kiváltak a hazai tudományosság terén; de a midőn elismeréshez jutottak hűtlenné lettek szülőanyjukhoz és elárulták a szent zászlót, melyért testvéreik oly hősieken küzdenek már évezredek óta. Vámbéri, Ballagi, König, Simonyi fényes nevek, kik a mi talajunkból emelkedtek ki, de nem elég mélyre ható gyökérrel s mint part mellett ledőlt tölgyet, úgy sodorta el őket tőlünk a nagyra törekvés romboló árja. Goldziher Ignác, a zsidóság első igazi képviselője azon nagynevű férfiak között, kik legelőkelőbb tudományos testületünk élén állanak. Benső örömmel üdvözljük őt ez alkalommal, hiszen az ő dicsősége nekünk is, valamint az egész magyar Izraelnek, méltó büszkeségünk. Ime, a tudomány szentelt csarnokában nemzetünk nagyjai teljes belátására jutottak annak, hogy felekezetünk helyet érdemel közöttük. Mi ezt jövő reményeink egén az első hajnalsugárnak tekintjük és biztosan hisszük, hogy mihamar felderül a nap is és az igazság hivatott székhelyéből kiragyogó fény ki fog terjedni a jog templomára is és mint a nemzet Tudományos akadémiája, rezipiálni fog bennünket a törvényhozó testület is. Goldziher csak nem rég elhunyt nagy tudós, Budenz József ajánlotta rendes tagnak, Ajánló sorait e szavakkal kezdi: „Goldziher, az orientálistáknak — nemcsak hazánkban, ha-

nem a külföldön is — egyik legjelesebbje, ki különösen az iszlám történetében senkitől fölül nem mult tekintély, s ki két évvel ezelőtt elnyerte kiváló működése elismeréséül a stockholmi orientálista kongresszus nagy díját. Felsorolja azután két oldalra terjedő jegyzékét Goldziher tudományos működésének, mely főleg a mohamedán vallás és társadalom történetére, az összehasonlító mythológiára és az arab philológiára terjed ki.

Dr. Munkácsi Bernát

— **Akadémiai levelező tag.** Alexander Bernat dr.-t, a kitünő szépirót s egyik elsőrendű filosofusunkat a m. tud. Akadémia e heti választó közgyűlésén 29 szóval 13 ellenében a II-ik osztály levelezőtagjává választották meg. Alexander, mint a hivatalos tagajánlások jegyzéke mondja egyike. a filozófiai irodalom és tudomány legszorgalmasabb s legtehetségesebb munkásainak.

— **Schweizer Ede őrnagyról.** A májusi katonai előléptetések egy ép oly érdemes, mint derék hirokonunknak, Schweizer Ede kapitánynak hozta meg az őrnagyi rangot, melyet eddig tudtunkkal magyarországi zsidóhitű katona még nem ért el, (hacsak nem mint orvos, sőt mint ilyen még magasabb rangot is) daczára annak, hogy a magyarországi zsidó katonák száma megközelíti a h u s z e z e r t. Igaz, hogy vajmi kevesen választják — mint ezt Schweizer tette — a katonai pályát életépályául, de ennek nagy részben megint csak az az oka, hogy biz a hadseregnél sem tekintik valami nagy előnynek a keresztlevél hiányát. Sőt ellenkezőleg. Schweizer előmenetelében elég rendkívüli körülmények játszottak közre, minőkkel bizony csak kevés tiszt dicsekedhetik. Az alkotmány helyreállítása után mint közkatona lépett a hadseregbe, hol 10 évig szolgált, míg felvitte a tiszthelyettesi rangig. Mint ilyen a boszniai hadjáratban oly tettet követett el, melyért a bárósággal járó Mária-Therézia rend díszíti mellét, ha — apái hitét meg akarta volna tagadni. Minthogy ezt tenni semmi szín alatt sem akarta, a vaskoronát kapta a lovagi címmel. Erélyessége, bátorsága, körültekintése, no meg egy kissé a szerencse kedvezése folytán egy várnak több mint veszélyeztetett őrségét mentette meg. Mikor aztán azon alternatíva elé állították, hogy vagy kikeresztelkedik és a Mária-Therézia rendet nyeri (hogy mit jelent ez, azt a katona tudja legjobban. Ennek a rendnek szerencsés tulajdonosát soron kívül szokták előléptetni és nyitva áll előtte az ut egész a táborszernagyságig), vagy, ha megmarad zsidónak, a vaskorona rendet. Említettük, hogy Schweizer az utóbbit választotta. Szilárdsága sem kelthetett rossz benyomást, mert megtették főhadnagynak, és — ami nagy kitüntetés — beosztották a vezérkarhoz, mintán a bécsi Krigsschule-ban kitüntetéssel tette le a vezérkari vizsgákat. Őrnagygyá történt előléptetése Pleveljében (Bosznia) érte, hová Budapestről, hol az egyéves önkéntes csapatok parancsnoka volt, áttették. Schweizert, ki gyöngyösi születésű,

nem egyszer érte az a kitüntetés, hogy magas helyről katonai dolgozatok készítésével bízták meg, melyekkel kivívta magának a magas elismerést. Mig Budapesten állomásozott, a főünnepeken mindig ott láttuk a dohányuczai templomban áhitatosan imádkozva, vagy figyelemmel kísérve az előimádkozó minden szavát.

— **Községkerületi alakulások.** A XXII. izr. községkerület (Csongrád, Csanád, Torontál) Szegeden f. hó 10-én fog megalakulni. Az alakulás a következő tárgysor szerint történik: 1) Ünnepi istentisztelet, melynek szónoka Klein Mór dr. nagykecskerekai rabbi. 2) A kerület megalakulása 3) A kerületi előjáróság megválasztása. 4) Kerületi bírósági elnök és alelnök választása. 5) 24 kerületi bírósági tag kisorsolása.

— **Akadémiai díjat nyert.** Egyike a négy irigyeltnek, kiket a magyar tudományos akadémia f. hó 4-én díjaival kitüntetett, Szántó Menyhért volt, kinek a hitel és fogyasztási szövetkezeteket tárgyaló művét az Első magyar általános biztosító társaság által kifizített díjra találtak érdemesnek. A koszorúzott még fiatal ember és ispán a gödöllői korona-uradalomban. Fia Stern Jakabnak, Kalocsa egyik tekintélyes polgárának és öcsese Szántó Mihály osztálytanácsosnak az igazságügyminiszteriumban. Testvérbátyját, dr. Szántó Lajos tekintélyes kalocsai ügyvédet csak a napokban hallottuk felszólalni a fővárosban tartott községkerületi gyűlésen, midőn nagy tetszés-nyilvánulások közt kijelentette, hogy „mi szent hitünk emelése érdekében jöttünk össze, s érette áldozatot örömet ki ne hozna?” Hja! Stern Jakab fiai mind nemes vallásos szellemben nevelkedtek.

— **Kayserling dr. új könyve.** »Gedenkbätter« czimen a pesti hitközség nagy tudományu rabbijának tollából egy kis kötet jelent meg, mely a század 157 kimagasló, de már elhunyt alakjának van szánva. Kayserling Mendelssohnnál megmutatta, hogy bő anyaggal és egy terjedelmes kötetben híven tud jellemezni. Jelen művével azt igazolja, hogy kurtán, rövid néhány vonással is találóan képes élénk állítani az embereket. Az új kötetben tudósokkal, írókkal, művészekkel, politikusokkal és filantropokkal találkozunk. A magyar zsidóság jelei közül Hirschler Ignác, dr. Löw Lipót, Horn Ede, Szófer Mózes és mások jutottak bele a század kiváló zsidóinak arcképcsarnokába.

— **A legújabb kor története.** Marczali Henrik a hírneves történetíró 200 ivre terjedő kötetben megírta az 1823—1880-ig terjedő kor történetét. Az uttörő munka, mely ugy anyagánál, mint feldolgozásánál fogva a jelenlegi magyar irodalomnak egyik legkiválóbb becsü alkotása, a tudományos körök és a laikusok figyelmét egyaránt magára vonta.

— **A magyar izr. kézmű- és földművelési egyesület,** mint előző számunkban jeleztük, f. hó 1-én tartotta meg az ez évi 50-ik közgyűlését. A népes gyűlést, melyen Wahrmann Mór, Hegedüs Károly az orsz. ipariskola elnöke és sok más vendég is jelen volt, Neumann Armin dr. elnök nyitotta meg. Elmondta,

hogy az egyesület alapításának 50. évfordulóját még ez évben méltó módon fogja megünnepelni és a Kemény Dávid titkár által ügyesen szerkesztett, lapunk előző számában már ismertetett jelentés főbb adataiból kimutatta az egyesület fejlődésének egyes öröndetesebb jeleit. Ezután Tenczer Pál indítványára az elnöknek köszönetet szavaztak. Majd 10 egyleti növendéket szabadítottak fel, kiknek nevében az egyik köszönő beszédet mondott. Végül pedig kiegészítették a választmányt, melynek új tagjai a következők: Adler Gyula, Adler Lajos, Bettelheim Miksa, Blau Adolf, Bloch Mór, Farkas Emil dr., Fuchs Vilmos, Goldziher Ignác dr., Handler Jónás, Herzmann Bertalan, Kramer Samu, megyeri Krausz Lajos, Lemberger Mór, Lindenbaum Mór, Neustadt Gusztáv, Spitzer D. H., Tenczer Pál, Weinmann Fülöp dr., Weisz Imre J.

— **Öröndetes jelek.** Tekintettel az öngyilkos agniatiora, melyet az orthodox közvetítő bizottság a receptio ellen eddig kifejtett, és a melyet nemcsak hogy nem restel, de dicsekszik is vele és az ez által elért »eredményre« — öröndetes, hogy ez a bizottság követte az orsz. izr. iroda abbéli eljárását, hogy a kormányhoz azzal a kéréssel fordult, miszerint a koronázás évfordulójának ünnepén Ő felsége előtt esetleg tisztelegő zsidó küldöttségek a felekezeti sorában jelenhessenek meg. Nem csalódunk, ha a receptionális mozgalomnak tudjuk be, hogy a miniszterelnök ezt készségre kilátásba helyezte. (Vagy annak a körülménynek tudjuk be tén, mert ő nagyméltósága előtt tudva van, hogy a király a felekezeti küldöttséget egyáltalán nem fogja fogadni?) A receptio levegő szülte ezen kérést. mint említettük, követte e napokban a derék közvetítő bizottság, melynek Szapáry Gyula gróf hasonló ígéretet tett. Gratulálunk e lépéshez Reich Ignácznak, ha a kópé nem híresztelné — mint tette ezt sok más, az orsz. iroda által kieszközölt kedvező rendelettel — hogy ő volt az, ki az öröndetes nyilatkozatot provokálta, minek alapján aztán lapjában bebizonyítani igyekszik, hogy im' lássátok, én olyan legény vagyok, ki receptio nélkül is, receptionális ténveket tudok teremteni. — Egy másik öröndetes jel, hogy megszólaltak végre Pozsonyban is arra a sok reklamatióra, hogy mi történik a már egy év előtt az orosz zsidók javára gyűjtött 20,000 frttal? azt a felvilágosítást adják, hogy a pénzt majd Jeruzsálembe fogják küldeni lakházak építésére. Helyes, szép cél ez is, sőt mi is hasonló ajánlottunk és afölötti örömben, hogy a pénzt más, »szentebb és fontosabb célokra« nem fordították, nem is kérdezzük, hogy a gyors adakozásra felszólított hívek pénzeit miért kellett egy esztendeig visszatartani, de mindenestre figyelemmel fogjuk kísérni, mikor küldik el rendeltetési helyére.

— **Egy érdekes közgyűlés.** A karczagi orth. hitközség f. hó 8-ikára megyei közgyűlést hívott össze,

melyre kizárólag a megyebeli orth. hitközségek hivatalosak. A gyűlés tárgysorozata tudósítónk szerint a következő: 1) A receptio és az orthodoxok, 2) az iskolaalap hovatartozása, 3) a középtanodai szombati írás, 4) az orthodox közvetítő bizottság önkényes eljárása. — Érdeklődéssel várjuk a gyűlés lefolyását.

— **Rabbiválasztás.** Kalocsán — mint lapunknak írják — Schwebel Mór, a pozsonyi jesiva volt hallgatóját választották meg. A fiatal rabbi széleskörű talmudtudása mellett bő világi ismeretek fölött is rendelkezik és Bloch Mózes semináiumi igazgatónak egyik kedves embere.

— **Próbaszónoklat.** Szabadkán a visszalépés folytán megürülő rabbiszékre második pályázóként Spira Jakab drt bocsájtották, aki mult azombaton tartotta meg bemutatott beszédét. A szónoklat tartalmas voltáról és mély vallásos irányzatáról tudósítónk melegen emlékezik meg, s úgy írja, hogy ez a hallgatóságra is olyan intenzív hatást gyakorolt, hogy az eddig hallott két pályázó között nehéz lesz a választás.

— **A magyar jogászegyletben.** Vázsonyi Vilmos dr. jeles munkatársunk f. hó 7-ikén este 6 órakor „A szavazás decentralizációja az országgyűlési képviselőválasztásoknál“ czimvel felolvasást fog tartani, mely iránt nagy érdeklődés mutatkozik.

— **A hírlapírók nyugdíjintézete** f. hó 1-én tartotta ez évi közgyűlését, mely alkalommal kiegészítették a tisztviselő kart. A minket közelebb érdeklők közül megválasztották: Ácsádi Ignácot és Sturm Albertet igazgatósági, Halász Sándort pedig felügyelő bizottsági taggá. Az évi jelentésből kiemeljük a következőket: Hirsch báró Bischitz Johanna közbenjárása folytán 2000 frtos alapítványt létesített. A humanus és pártolásra méltó intézet támogatói között azonfelül a következőkkel találkozunk: néh. dom. Brüll Miksa (500 frt), Heltai Ferencz dr. (500 frt), Michlup Ede (200 frt), pesti izr. nőegylet, Neumann Ármán dr., Glück Frigyes, Halász Sándor dr.

— **A testvérisülés ünnepe.** Kanovics Béla Mór, budapest-józsefvárosi apátplébános a héten ünnepelte 60-ik születésnapját. A VIII. ker. józsefvárosi kör testületileg tisztelgő tagjai között több zsidó is volt, amire czélozva a jubiláns, a következő szép szavakat mondotta: „Örülök, hogy minden vallásfelekezet képviselve van, de természetesen is találom, mert 35 évi lelkeszi működésem alatt mindig tiszteltem a más felekezetűeket is.“ A rákövetkező villásreggelin Berzevichy államtitkár úgy köszöntötte fel az ünnepeltet, mint a ki a fővárosban a felekezeti toleranciának egyik első apostola. Kanovics apát később h. Jellinek Henriket, mint humanus férfit éltette, amire ez gyönyörű beszédben riposztolt, az ünneplőre ültetve poharát.

— **Magyarosodó kereskedővilág.** Dr. Milko Izidor egyik legközelebbi számunkban éppen azon eszmével foglalkozott, hogy a magyar zsidóság legyen

rajta, miszerint a kereskedelem a milieuiumig megmagyarosodjék. Ez irányban — még aligha lapunk említett czikke következtében — de már megtörtént az első lépés. Folyó hó 3-ikán a fővárosban a kereskedő ifjak önképzőkört alakítottak, melynek egyik elsőrendű célja a hazai kereskedelem megmagyarosítása. A tisztviselőkarból kitűnik, hogy a munkában legelső helyen felekezetünk áll.

— **Hirsch br. galicziai alapítványa**, mely Galiczia és Bukowina zsidó iskolaügyét szolgálja, most adta ki évi jelentését. A kursorium Fürth József elnökelete alatt m. évi február 7-én alakult meg. A kezelési év végén a bécsi Alliance által Hirsch br. terhére alapított s később az alapítvány tulajdonába ment 8 iskolába 1789 zsidó gyermek járt. Ezen iskolák költségei 31,870 frtra rugtak. E mellett az alapítvány jövedelméből 8880 frt subventiót és 30,550 frt stipendiumot osztottak szét. A f. évben 5050 frtnyi költséggel három gyermek-kertet és 10,600 frton öt egy-egy osztályú népiskolát alapítanak. Négy iparos esti tanfolyam támogatására 1300 frtot szavaztak meg. Tanszerekre élelmezésre és ruházatra 7980 frtot költöttek. Az alapítvány átvette a krakkói kézműves iskolát is, melyet 80 növendékre berendezve lakatos és asztalos szakiskolává alakított át. A volankai iskolának 38 keresztény növendéke is van, kik az alapítvány költségein részesülnek vallásoktatásban. A zablocki iskolába 14 keresztény tanuló jár. Az alapítvány névértéke 6,976,935 frt.

— **I. Vilmos császár udvari bankárjai** Cohn Mór br. Dessauban — mint olvassuk — két millió márkás alapítványt szánt a városnak. A fejedelmi alapítványból azonban aligha lesz valami, mert a város az ő jóakarójával szemben nem valami loyálisan bánt Cohn br. ugyanis Dessauban szobrot emeltetett I Vilmos német császárnak, melyet a napokban lepleztek le, s az egészen saját költségén készítettett műremeket illetőleg csak az a jogos kívánsága volt, hogy azon mint ajánlóközlő megjelöltesse nevét, vagy hogy rövid néhány szóval ő adhassa át a városnak. A tanács mindkét kívánságot megtadta s Cohn br. ezt méltán veszi rossz néven.

(Az előző s a jelen hír a tördelésnél tévedésből a külföldi hírek rovatából kimaradt és ide szorult.)

— **A fumei izr. hitközség tisztelgése az új kormányzó előtt.** Batthyány Lajos gróf fumei kormányzó előtt — mint velünk közlik — a zsidó hitközség is tisztelgett. A küldöttség tagjai Mandolfi S. L. elnök, Sachs E. dr., Goldstein M. A. rabbi és Neuberger Herman voltak. A kormányzó szívesen fogadta a tisztelgőket s megígérte, hogy a hitközséget készségesen fogja támogatni. A díszbédre Goldstein M. A. rabbi is hivatalos volt, aki azonban a peszach ünnepre való tekintetből azon részt nem vehetett.

— **Mulatság a nyiregyházi izr. iskola alap javára.** Nyiregyházáról írják nekünk a követke-

zőket: Az itteni hitközségi iskola — mivel külön alapja nincs — igen nagy terheket rótt vallástestületünk budgetjére. E bajon segitendő Baruch Arnold h. elnök, ki különben is minden téren új lelket önt a hitközség intézményeibe, minden rendelkezésére álló eszközt felhasználta, hogy a hiányzó alapot megteremtse. Ő maga jelentékenyebb adományt tett e nemes célra, a hitközséget rábirta, hogy a budgetnek 1 százaléka az iskola-alap tőkéjéhez csatoltassék, meghonosította a szentírás olvasásnál az iskolaalapra való adományozást és végül április hó 30-án ugyan e célra hangversenyt rendeztetett, mely ugy erkölcsileg mint anyagilag igen szépen sikerült. A tiszta jövedelem 608 frt 75 kr-ra rúg, melyhez nemcsak a hangversenyen túlnyomó számban jelen volt, hanem a műsorban szereplő keresztények is dícsérendő módon járultak hozzá. A rendezőség élén Baruch Mór dr. törvényszéki orvos állt.

— **Disztagság.** Bischitz Davidné, a pesti izr. nőegylet elnöknőszonyát, mint sok más helyen, legutóbb a rózsahegy-i izr. nőegylet is dísztagjává választotta.

— **Esküvők.** Kramer Hugó, Kramer J. fővárosi bankár fiú m. vasárnap a dohányutczai zsinagógában örök hűséget esküdött Milch Dávid leányának Ilkának. Az ünnepi acuson fényes nászközönség vett részt s a fiatal párhoz Kohn Sámuel dr. intézett beszédet. — Back Izrael ismert fővárosi hittanár leányát, Ilonkát Szegő Ármin kir. mérnök folyó hó 8-án a dohányutczai zsinagógában menyegző alá vezeti.

— **Ney Dávid**, az operaház messze földön híres bassistája f. hó 17-ikén szülővárosában, Győrött hangversenyt rendez.

— **Halálozás.** Grünwald Izsák pécsi tanító f. évi május hó 1-én rövid szenvedés után, 62 éves korában jobb létre szenderült. A megboldogult 39 éven át hű és odaadó munkása volt a tanügynek s így elhunyt szűles körökben kelt gyászt. Haláláról a pécsi izr. iskola tantestülete adott ki jelentést. Temetése az izr. iskola épületében f. hó 2-ikán történt.

— **Szilágyosomlyói hírek.** Mint az »Egyenlőség«-ben már közölve volt, a hitközség a régi zsinagóga helyére újat épített. Az alapkővet múlt hó 26-án nagy ünnepséggel a szokásos szertartások mellett már le is tették. Ezt megelőzőleg múlt hó 25-én este Rosenbaum Mózes szívhöz szóló beszédben elbucsuztatta a régi zsinagógát, melyet az új építkezés megkezdhetése céljából 27-én lebontottak. Míg az új istenháza elkészül 5 helyen végzik az istentiszteletet. — Mint annak idején jeleztem hitközségünk teljesen ujja alakult és új alapszabályokat készített. De alapos kilátásunk van arra, hogy zsinagógánkat felavatjuk és az orth. közvetítő bizottsághoz múlt évi szeptember havában felküldött alapszabályaink a záradékkal ellátva még akkor is

alig jutnak hozzánk az iroda hírhedt vezetőségének kezéből.

Somlyói.

— **Születésnap-ünneplés.** A nagyatádi hitközség elnöke, Rotter Dávid a napokban ünnepelte születése napjának 70-ik fordulóját. A vallásközösség ez alkalomból szép kivitelű felirathban üdvözölte sok érdemet szerzett elnökét, melyet szövegezője Kelemen Adolf dr. ker. rabbi hatásos beszéd kíséretében nyújtott át. A jubilansnál este az egész község számára rendezett ünnepi lakomán sok csinos felkészöntő hangzott el, melyek közül tudósítónk Kelemen dr. rabbiét, Kaufer D. dr. gleichenbergi fürdőorvosét és Fried Ignácztét és az ünnepeltét emeli ki, kinek azon kijelentését, hogy a község felvirágzásán mindvégig örömmel fog munkálni, örömmel vettek tudomásul. A megelőző napi istentisztelet alkalmával a jubilans nevére Kaufer Dávid dr. és sógora Rotter Bernát 200 frtos alapítványt tettek, melynek kamatait a község rabbijának buzgalma folytán virágzásnak indult iskola felső osztályának szorgalmas és szegény sorsu tanulója fogja élvezni.

— **„Békében és biztonságban lakoznak, háborúság és viszály nélkül.”** Ezekkel a szavakkal jellemezte a receptionális mozgalom ellen intézett, részünkről is ismertetett és méltatott orthodox körlevél, (l. az Egyenlőség 13. és 14. számát) az orthodox községek boldog állapotát, mióta három részre szakadt a magyar zsidóság. Pár hét múlt azóta, de megtörtént ez idő alatt, hogy egyik orthodox hitközségben a hívek egyik tábora szeretettel összeverekedett a másik táborral; egy másikban a község egyik fele pört indított a másik fele ellen; egy harmadikban meg egészen odáig jutottak a tagok, hogy, a mitől különben leginkább rettegnek, a közvetítő bizottság biztosát kérték ki maguknak egynéhányan. A biztos ott is termett, nagy lelkiismerettel és bölcseséggel döntött is, hogy azok, kik nem hívták meg őt, intézkedését nem helyeselték, egyszerűen — neologok (nota bene egy egy-séges orthodox községről van szó), ha neologok, akkor nem is zsidók, ha nem zsidók, akkor nem is lehetnek hitközségi választók, mindezeknél fogva a biztos ur megállapította, hogy az előjárók kik lehetnek, megállapította még díjait is és, re bene gesta, haza utazott. Pár nappal később, a miniszter másképpen döntött ugyan és új választást rendelt el, de azért drága kincs az orthodox „autonomia” és igazságos is, és a pozsonyi főrabbi is igazat írt, (mert a körlevelet vele iratták alá) midőn a messiási korszakot rajzolta, melyben az orthodox községek most élnek. Más legény ám és egészen mást vall e tekintetben a nagyváradai orthodoxok főabbija. Ez az ur hires „hítségoklatában”, melyet a receptió ellen tartott és melyet ki is nyomattak, a következő akrobatikus erőművet produkálta: „Én, kedves hiveim, szólt finomult német jargonban, azt a felfedezést tettem, hogy Jákob (Izrael népünknek e neve) veszekedést jelent. Hogy hogyan, azt is megmondom. Jákob (יעקב) áll a következő betűkből: י-ע-ק-ב, a machlóka (מהלכה) szó,

mely veszekedést jelent, a következőkből: מ-ח-ל-ק-ה. Ha összeadjuk a két szó betűinek számértékét (a héberben tudvalevőleg a betű egyszersmind számul is szolgál, azt találjuk, hogy a Jakób szónak a számértéke és a machlóka szónak a számértéke egészen egyenlő, (a mi, mellesleg mondva, nem is áll, mert יעקב-nak a számértéke 182, מהלכה-nak 183). S ebből az ő felfedezéséből a főrabbi ur a háborúra következtetett, melyet Jákob igaz fiainak, kiknek szerinte a viszály, a megosztás a feladata, az átkos receptió ellen viselnie köll. A verekedő és veszekedő hitközségek Izrael eme „pásztorának” szellemében cselekednek, de a világért sem úgy, mint ezt a pozsonyi főrabbi által hirdettették. A béke, melyet Izrael igaz tanítói, prófétái annyira dicsőítettek, és a melyről a talmud azt jegyzi meg, hogy „az Örökkévaló, dicsértessék Ő, nem talált Izrael számára nagyobb jót, boldogságot, mint a békét, amint írva vagyon: az Örökkévaló hatalmat ad az ő népének, mert az Örökkévaló megáldja az ő népét békével”, (לא מצא הקב"ה כלי מהי"ק טובה לישראל אלה; השלום וכו'); ez a béke a nagyváradai orthodox főrabbi szerint Ézsau-nak, azaz a zsidóságon kívül állóknak, a zsidóellenes elemeknek a jelszava, mert Ézsau (עשו) betűinek számértéke és שלום (béke) betűinek számértéke ugyanaz, azaz 376. És ilyeneket a templomban a szószékről hirdetnek neked, szegény népem! Szédületes, hogy milyen pusztításokat vitt véghez a szellemekben az a 22 év, melyben a közvetítő iroda igája alatt tartja a zsidóság egy részét. Hiszen ha így haladnak, csakhamar bebizonyítják a szentírásból, a betűk számértékének segítségével, hogy: Egy ugyan az Isten, de minthogy Reich Ignác neve betűinek és „isten fia” betűinek számértéke egy, ennél fogva Reich Ignáczt Isten fiaként kell imádni; és minthogy az orthodox szabályzat számértéke és a רוח הקודש (szent lélek) számértéke szintén egy, a szabályzat kell, hogy maga a szent lélek legyen és a ki e hármas istenségben nem hisz, az persze „neolog”, az a „zsidóságtól elszakadt idegen hitfelekezetnek” a tagja.

— **Jeruzsálém felé.** Van Sacher Masochnak egy igen csinos novelettje, melyben leírja egy bachurnak a szentföld felé való viszontagságos útját, amely a célhoz jutott, kimerült ifju halálával végződött. Ez az élénk színekkel megrajzolt kis elbeszélés jut eszünkbe, midőn hírül adják nekünk, hogy Magyarországról a héten egy kisebb csapat ve'te útját a szent templom honába. A jámbor váci Eckstein Bunem és testvére Mózes 6-od magával indult el Vácra és e társasághoz csatlakozott a fővárosban egy kolozsvári elaggott házaspár. A társaság 8 tagból áll és huzamosabb tartózkodásra megy Jeruzsálembé, hogy a szent földön hajthassák fejüket örök nyugovóra. Itt Magyarországon mindénikük után marad vagyon, ingatlanság, melynek jövedelmeiből eléledélhetnek a szentelt falak tövében. Kolozsvárott a pályaudvarban az ottani rabbik szívélyesen elbucsuztak a távozótól és egy keresztény munkás is érzékeny istenhozzádot mondott számos váci munkás'arsa nevében

az Eckstein testvéreknek, akiknek jóindulatát évtizedeken át tapasztalták. A megkapó bucsuzkodás után a jámbor társaság Trieszt felé utazott, ahol Jeruzsálem felé tartó hajóra fognak felszállani. A távozókat szülő-hazájukban annyira szerették, hogy sokan elkísérték őket Triesztbe.

Külföldi hírek.

— **A feloszló argentiniai gyarmatok.** Az a Párison át érkezett hír járta be az egész sajtót, hogy Hirsch báró argentiniai gyarmatai feloszlanak s maga a báró is jóformán beleunt az egész dologba. Mivel ebben a közleményben mi hinni nem tudtunk, a magunk részéről nem adtuk ki. És úgy látszik, kételyünk nem volt teljesen alaptalan. A »Köln. Ztg.«-ban igaz ugyan, hogy azt olvassuk, hogy a Mozesvilleben kitört zavargások, — miután 60 zavargót letartóztattak és 36-ot megbüntető, átszállítottak Santa Febe — elcsillapodtak; de másrészt azt is megírja az idézett lap montevidoei levelezője, hogy Hirsch báró emberei Entserios argentiniai tartományban egy földüzér-társulattól nagyobb kiterjedésű földet vásároltak. A gyarmatosításra szánt új terület 25 □ leguas, körülbelül 775 □ kilométer és ára állítólag 1,800,000 pesos, (1,200,000 frt). Ilyen ingatlanságok vételére a báró aligha menne bele, ha a gyarmatok feloszló-félben volnának és ha a nagy filantrop beleunt volna megkezdett munkájába. A Párison át érkezett hír alighanem a demissionált főfelügyelővel, Löwenfeld dr.-ral áll összeköttetésben, akinek helyébe Goldsmid, angol ezredes lépett.

— **A szentföldről.** A párisi »credit lionaise« Jeruzsálemben fiókbankházat nyitott, mely lendaletet fog adni az ottani kereskedelemnek. Az intézet készpénz kölcsönt 6%-ra és zálogkölcsönt 3%-ra fog adni. Rechovosz szentföldi kolóniának Rotschild Edmund báró a bőkezű patronus, 120,000 szőlőtőt ajándékozott, melyeket már el is ültettek.

— **Orosz zsidók sorsa.** Egy Varsóban járt német zsidó a magdeburgi „Isr. Wochenschrift“-ben múlt hó végéről szóló kelettel a következőket írja: „A szomorú hírek kiegészítéséül, melyek az orosz zsidók sorsáról szárnyra keltek, csak annyit mondhatok, hogy azok rosszabbak nem is lehetnének, mint a minők jelenleg. Mindenki a legnagyobb türelmetlenséggel várja a szervezendő orosz bizottságokat, melyek az Argentiniába való kivándorlást szabályoznák. — „Csak el innen — mindegy, akárhova — mondják a legtöbben — mert ez a nyomorúság tovább türehetetlen!“ De minden oldalról ijesztő hírek érkeznek, hogy egy tapodtat se mozduljanak, mert semerre sem nyitott az út. Tehát sem előre, sem hátra. Ez a bizonytalan ligés-lógás egy Göthe tollára szorulna, hogy végtelen szenvedései igaz színben legyenek feltűntethetők. Az angol konzul Varsóban hirdetményt tett közzé, hogy miután Németország, Ausztria és Amerika az orosz zsidó kivándorlókkal

szemben szigorúan lépnek fel és közülük sokan Anglia felé fordulnak — ő az Angliába való további bevándorlásoktól kénytelen szigorúan óvni. — Hát másként hangzik-e ez, mint Byron lord jóvendőmondása: „A galambnak megvan fészke, a rókának meg barlangja,“ az embernek otthona, de Judának csak sirja.“ Eltemetkezni azonban még mindig ráérnek és egyelőre a kinttartáson és azon mulik minden, hogy a sok segélyegylet meg Hirsch báró legyenek tisztában azzal, hogy: „mi most a teendő.“

— **Dávid király pecsétnyomója.** Ramlehban, egy Jiffi és Jeruzsálem közt fekvő faluban falbontás közben egy pecsétnyomó köre akadtak, melyben, mint a »Hazefirah« írja, egy zsidó tudós Dávid király pecsétnyomóját ismerte fel. A köre régi héber írással a következő szavak vannak vésve: עֲבֵר יְהוּדָה דָּוִד מֶלֶךְ (az örökkévaló szolgálja, Dávid király). Az érdekes leleten ezenfelül elmosódott alakok és egyéb bevésések láthatók, melyek közül egy oroszlán körvonalai különböztethetők meg legjobban. A követ különben tudományos megvizsgálás céljából Londonba vitték.

— **Kitüntetés.** Glaser Ede dr., a cseh származású afrikai utazót az arabiai félszigeten tett kutatásairól irt tudományos munkálatainak elismeréséül a török szultán a medjidie rend commandeur osztályu jelvényével tüntette ki.

— **A nép »barátja«.** Mint annyi pártfele, Böckel dr. is ilyen minőségben kíván szerepelni. Jelenleg azonban az a malheurje van, hogy 21 rendbeli becsületsértési, rágalmozási, bujtogatási esete miatt kell majd a törvény előtt felelnie.

— **A xanteni eset,** mely olyan nagy port vert fel a porosz meg a német birodalmi gyűlésen, és a mely lapunkban is ismertetett hosszú pertraktációkra vezetett, a »Köln. Ztg.« szerint közeledik a megoldáshoz. A vádlirat e napokban elkészül. A vádlottak (Buschoff, leánya és neje) védőiként Gammenbach (Cöln), Stopper (Düsseldorf) és Fleischhauer (Cleve) ügyvédek fognak szerepelni.

— **Ünneprontók.** Nagy feltűnést kelt egy Philadelfiában most befejezett per. A múlt hosszunap alkalomával a templom tözsomszédságában néhány orosz zsidó anarchista mindenféle bolondozással, sőt még álarczos bállal is megrontotta az ünnep hangulatát. Az eset Amerika egész zsidóságát rendkívül bántotta. De most megkapták az elégtételt, mert a közbelépett rendőrség az ünneprontók 4 vezetőjét letartóztatta s a filadelfiai esküdszék a minap mind a négyőjüket egy-egy évi fogságra ítélte.

Zsidó iskolák M. m. Frankfurtban. Frankfurtban egy külföldi lap jelentése szerint 4 zsidó iskola van, még pedig két nép- és reáliskola, egy népiskola, továbbá a Heinemann dr.-féle felsőbb leányiskola. Eze intézetek növendékeinek száma 1563. Ezeken kívül Frankfurtban még 2369 zsidó tanuló van.

— **Téritési munkálatok.** Narajov gácsországi községben az ottani téritő papok azt a hirt terjesztették, hogy a zsidók a helybeli papot bántalmazták. A felebaráti szeretet elvének ilyen alapos magyarázata folytán mintegy 3000 paraszt nekiesett a zsidók üzleteinek, s már amint ezt bizonyos irányzat „erkölcsi” parancsolják, az árukat részben elhordták, részben elpusztították. A károsáltak visszavonultak lakásaikba, de itt a zendülők csak ablakaikban tettek kárt. A rendet a „N. Fr. Pr.” szerint a szomszéd községbeli csendőrök állították helyre.

A „Foncière” közgyűlése. A Foncière pesti biztosító-intézet ma tartotta évi rendes közgyűlését. Az igazgatóság jelentése szerint — a jégbiztosítási ágazat kivételével — jelentékeny a díjtöbblet és ennek megfelelően igen szép az elért eredmény. A tüzbiztosítási ágban a bevétel 3,080,008 ft 13 kr. volt, visszabiztosítási díjak fejében 977,534 ft 63 krt adott ki az intézet, míg a saját számlát terhelő károk megtérítése 1,474,601 ft 91 krnyi összeget vett igénybe. A később esedékes díjváltók és kötvények állománya 5,139,741 ft 69 krt tesz. A díjtartalékban 701,000 ft van helyezve. Az életbiztosítási ágban a bevétel ez évben 946,897 ft 31 kr-ra emelkedett. A biztosítási kötvények száma ez idő szerint 13,222. — 19,027,609 ft tőke és 9600 ft járadékösszegre. A biztosítási állomány 1223 kötvénnyel és 1,577,892 ft tőkével szaporodott. A jégbiztosítási ágban 326,648 ft 03 krt fizetett ki az intézet; a díjbevétel 299,683 ft 25 kr. volt. A szállítvány-biztosításnál a díjtartalék ez idő szerint 36,600 ft-ra rug; a díjbevétel 728,492 ft 89 kr., a visszabiztosítási díjak pedig 369,537 ft 13 krt vettek igénybe; a saját számlát terhelő károk 241,998 ft 73 krt tettek ki. A balesetbiztosítási ágban a díjbevétel 74,480 ft 06 kr, a viszbiztosítás 8465 ft 97 kr, s a kifizetett és függő kár 9587 ft 95 kr. volt. A múlt évi nyereség 116,442 ft 47 krt tesz ki. Az igazgatóság javasolja, hogy ebből a tartalék-alapra 11,644 ft 24 krt fordítsanak, az idén esedékes szelvény után 5 ftot fizessenek és a fennmaradó összeget a segélyalapra s az új számlára vigyék át. A közgyűlés a jelentést tudomásul vette és a felmentvényt megadta. Rósa Lajos emléket, a ki a felügyelő-bizottság elnöke volt, jegyzőkönyvileg örökítik meg.

IFJ. NAGEL ÖTÖ KIADÁSÁBAN BUDAPEST.

Muzeum-körut, a Nemzeti színház bérházában
megjelent és kapható:

**Tankönyvek, tanügy, ismeretterjesztő
és közhasznú művek.**

Schiller-Berényi. Könyvitel kereskedelmi és hasonfoku iskolák számára I. rész 1.50,
II. rész 1.90, III. rész 1.50
Kalló. Stilszerű rajzminták. Ára 1.50
Beke Antal. Az erdélyi káptalan levéltára Gyulafehérvárott —
Führer Ignác. Magyaratalanságok betűrendben II. kiadás —.40
— **Uj magyaratalanságok** betűrendben —.40
Szemák István. A nő a társadalomban —.70

Csesztve község története és leírása.
Irta Kálnay Nándor —.50
A középiskolai oktatás sikertelenségének okairól. Irta Szemák István —.50
Tafferner Béla. A szín és színharmónia 2.50
Theokritos idylljei és a görög s római idyll. Tanulmány. Irta Baszel A. 1.70
Tagányi. Az országos levéltárban levő magyar családi nemes oklevelek jegyzéke 1.—
Gyulay Béla dr. Nőnevelés. Utmutatás a nőnevelésben. —.80
Kohn F. Méter-mértéki táblázatok, magyar-német, kötve 1.—
Krenner K. Az egyszerű és kettős könyvitel népszerű módon előadva 1.30
Herrman E. Technikai mechanika 3.80
Hareziányi Gy. lovag. Párbaj és kiállítás —.40
— **Becsület és párbaj** —.40
Márki dr. Horácz levelei 1.—
— **Virgil Eneisze** 2.—
Bochkor K. dr. Államszámviteltan. Második kiadás 5.—
Czikke N. F. Olajfestészet kézikönyve 1.50
Gibbon E. Római birodalom hanyatlása 3.60
Alsófoku ipariskolák számára engedélyeztetett a m. kir. vallás- és közoktatásügyi ministerium 1890/13,450. sz. rendeletével.
Zsengeri S. dr. Irálytan alsófoku ipariskolák számára. Kemény kötésben —.40
Proverbia. Latin közmondások. Irta Beke Antal kanonok —.50
Emléklapok. Dr. Gerlóczy Gyula 25 éves működésére —.40
Tornaszótár. Irta Maurer —.30

Pályázat.

A soproni izr. statusquo hitközség 1200 ft évi fizetéssel, a szokásos mellékjövedelmekkel és rangnak megfelelő szabad lakással javadalmazott **rabbi-állásra pályázatot** hirdet.

Pályázhat ezen állásra alapos talmudi képzettséggel, korszerű műveltséggel s elismert előkelő rabbik hattarahjával bíró, avagy rabbisemináriumot végzett magyar honpolgár, kinek tiszte leend, a rabbi összes funkcióit ellátni, az imaházban a mai kor igényeinek megfelelő magyar és német szónoklatokat tartani, a helyben létező középiskolákban a hitoktatást végezni és a felekezeti népiskolában a hitoktatásra a felügyeletet gyakorolni.

Pályázók felkéretnek, hogy okmányaikat, valamint családi állapotukat, korukat s eddigi működésüket igazoló bizonyítványaikkal felszerelt kérvényeiket alólirott hitközség elnökségéhez 1892. évi május hó 25-ig benyújtani sziveskedjenek, minthogy később érkező kérvények tekintelbe vétetni nem fognak. — Próbászónok-

latra csak az arra meghívott bocsáttatik, költség megtérítésre csak az tarthat igényt, ki megválasztva lesz. — Az állás 1892. évi szeptember hó 1-én lesz elfoglalandó.

Kelt Sopronban 1892 évi április 17-én.
A soproni izr. statusquo hitközség előjárósága nevében:

Hesz Dávid
hitk. titkár

Dr. Winkler Adolf
hitk. elnök.

Pályázat.

A Reusz Jakab-féle hagyaték 1 talmudistájának néh. Budaspitz Izsák rabbinak elhalálása folytán, az ó-budai izr. hitközség előjárósága ezen 275 frt évi fizetés és 124 forint lakbérrel járó állás újra való betöltésére ezenel pályázatot nyit.

A végrendelet értelmében a pályázóknak a talmud terén való jártasságukat három elismert rabbtól nyert **התרת הראה**-val kell beigazolniok.

Ezen állás betöltésénél első sorban a hagyományozó, vagy neje Karolina, szül. Löwy vérrokonai jönnek figyelembe. Ha ilyenek erre nem pályáznak, akkor az állás nemrokonnal is betölthető.

Hogy a végrendeleti kikötéseknek, melyek hitközségünk irodájában betekinthetők — meg lehessen felelni, annak, aki ez állást elfoglalja, állandóan Ó-Budán kell laknia.

Ezen állásra pályázók szíveskedjenek ennélfogva hiteles okmányokkal felszerelt kérvényeiket f. évi augusztus 1-éig bérmentesen beküldeni.

Ó-Buda, 1892. ápril 24.

A budai izr. hitközség előjárósága.

Kaiser Sam.
titkár.

Ehrlich Sam.
elnök.

Pályázati hirdetmény.

Az egyesült győri és győrszigeli izr. hitközség népiskolájánál üresedésbe jött, évi 350 frt fizetéssel javadalmazott **tanítónői** állásra ezennel pályázat hirdettetik.

Pályázni kívánók felhívatalnak, hogy tanítói oklevéllel, korukat és esetleg eddigi alkalmaztatásukat tanusító bizonyítványokkal felszerelt

kérvényeiket legkésőbb f. évi május hó 30-ig a hitközség titkári hivatalánál nyujtsák be.

Az állás f. évi szeptember hó 1-én foglalandó el.

Kelt Győrött, 1892 évi ápril hó 24-én.

Boskovitz Dávid
hitk. titkár

Dr. Pfeiffer Fülöp
hitk. elnök.

Katzer József

szücs-mester

udvari szállítója ő cs. és kir. fensége József főherczegnek

Legnagyobb megóvási intézet Magyarországon.

(alapított) Budapest, Ó-utca 44 sz (1856.)

Megóvási díjak árszabása:

az egész idényre a tűz elleni biztosítás beszámításával

Uri uti bundák 1.50-tól 2.50-ig

» uti csizmák . . . . . —.50 » —.80 »

» lábzsák és kosár . . . . . —.40 » 1 — »

» téli kabát . . . . . 1.— » 1.30 »

» nadrág és mellény . . . . . —.— » —.60 »

Teljes szalon-öltöny . . . . . —.— » 1.50 »

Diszmente . . . . . 1.50, 2.50 » 4.— »

Ablakfüggönyök és ajtódiszitmények . . . . . 1.— » 3.50 »

Sipkák . . . . . —.20 » —.30 »

Női bundák . . . . . 1.— » 2.50 »

» posztókabát és köpenyek —.60 » 1.50 »

» bársony vagy posztóruhák 1.— » 2.50 »

Karmantyuk . . . . . —.20 » —.60 »

Szalonszőnyegek: közönséges

négyszögletes . . . . . —.20 » —.30 »

szmirnai négyszögletesként —.— » —.42 »

Levelezőlapon történt megkeresés folytán a tárgyakat háztól magamhoz szállíttatom.

Javításokat és átalakításokat azonnal, vagy a nyári hónapok alatt kérem eszközölni, mivel azok fele munkával és legnagyobb figyelemmel teljesíttetnek, az érté járó összeg csak a tárgy elvitelekor fizetendő.

A szőnyegek kezelése gépezet nélkül történik.

Kerti sátorok 20 forinttól feljebb.

VASBUTOROK

saját gyártmányu, mindennemű kerti sátorok, padok, asztalok, karszékek, valamint ágyak, gyermekágyak, bölcsők, mosdó asztalok, sodronyágybetétek, kárpitozott, összahajtható ágyak, kocsiszékek betegek részére a legolcsóbb, leszállított gyári áron

DRÓZSA és TÁRSA

**legnagyobb vasbutor-gyárában
BUDAPEST.**

Raktár és iroda: V., József-tér 14. sz.

Gyár: II. Zsigmond-utca 11.

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Kívitel nagyban minden országba.

Kerti padok 5 forinttól feljebb.

Mosdó asztalok 2 fttól felj.

Gyermekágyak 8 fttól feljebb.

NEUMANN LIPÓT

könyvkötészete
BUDAPEST,
Múzeum-körút 10. sz.

Elvállal mindennemű

könyvkötő munkát,

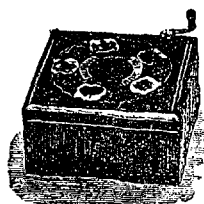
ugyszintén

aranynyomású plakátok

tiszta és gyors elkészítő-
sét mély- és dombor-
nyomásban.

VARJU KÁROLY hangszergyáros

a komáromi kiállítás jury-tagja,
Budapest, Kerepesi-ut, 57. sz.

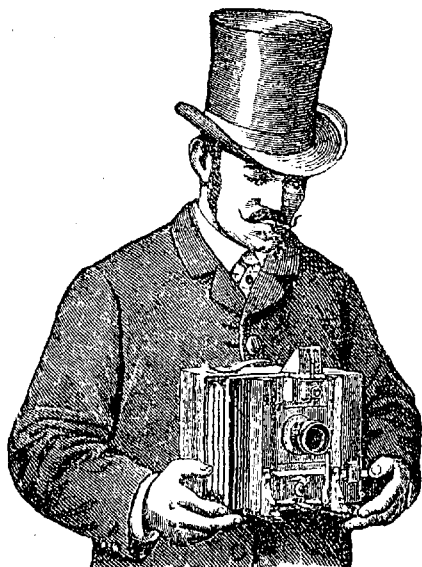

Egyedül jogosított készítője a
szab **üveg-oszlopszatu** ha-
rangczimbalomnak, mely négy
nagy éremmel van kitüntetve.

Nagy választékban **vonós,**
pengető, hajtó és húzó
hangszerek, a melyeknél 15%
engedményt takarítunk meg, ha
a 200 képpel illusztrált ingy en árjegyzéket kérjük
egy levelezőlapon.

Czimbalmok részletfizetésre is kaphatók.

Legrégibb cég e szakmában Magyarországon.

TÜRKEL és SCHLESINGER

fényképészeti cikkek gyára és raktára

IV., Károly-utca, laktanya.

Teljes felszerelések működvelők és fényképészek

Telefon-sz. 1146.

sámára.

Telefon-sz. 1146

NEW-YORK**ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG.**

Alapított 1845-ben,

tisztán kölcsönösségen alapszik

minden utánfizetési kötelezettség kizárásával. Mialán rész-
vényesei nincsenek az összes tőke és nyereségek a biz-
tosítottak tulajdonát képezik

Kivonat az 1891. évi zárszámából:

Aktívák összege	fr. 652 721.830
Évi bevétel	» 165.084.365
1891-ben a biztosítottaknak kifizetett »	100.841.546
1891-ben kötött új üzletek összege . »	791.186.269
Főössleg	» 78.468.352

Nincs másik kölcsönös biztosító-társaság a
világon, mely ily óriási főössleg fölött rendelke-
zék. Fennállása óta a New-York biztosítottjainak kifizetett
830.988.283 frankot.

A New-York a művelt világ összes országaiban bir
fiókokkal.

Referenciák Magyarországon:

A magyar általános hitelbank,

A magyar kereskedelmi bank.

Közelebbi felvilágosításokat ad

A NEW-YORK

életbiztosító-társaság magyarországi igazgatósága

Budapesten, V., Deák Ferencz-tér 1. sz.

Kohn Arnold

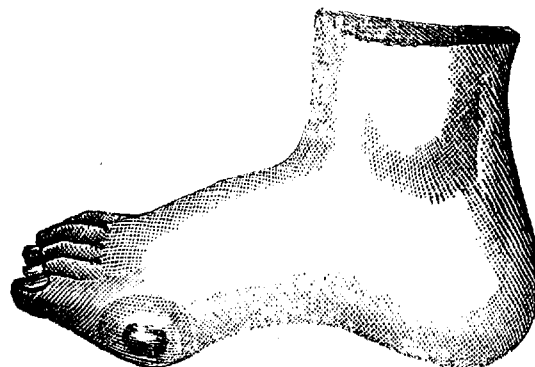
gazdag sűrűkórártárát

(Váczi körút 14, szemben az Andrássy-
ut torkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sűr-
ű állítás szigorú kötelességét kell
teljesíteniök.

**szép és pontos kivitelért és lehe-
tőleg olcsó megszámításért kez-
szedik a cég jó hírneve.**

— Szombaton és ünnepnapokon zárva. —

Fájós lábakra

ugyszintén csúzos és kőszvényesekre ajánlom
lábbeli készítményeim

GERŐ ADOLF cipész-mester

V. Fürdő-utca 2 sz., a Diana-Fürdő-épületben.

Kut-szivattyú és tüzi fecskendőgyár V. kerület, Nádor-utca 46. szám.

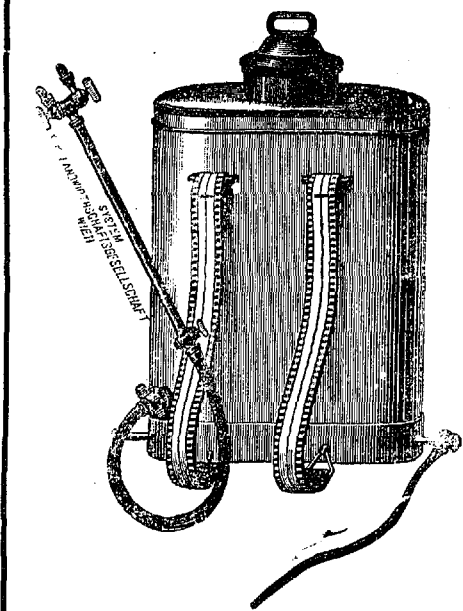
— Alapítva 1865. —

Geitner és Rausch

BUDAPEST,

VI. kerület, Andrássy-ut 8. szám.

Műszaki cikkek nagy raktára, géphajtósíjak, varró- és kötőszíjak, vízálló takaróponyvák, dob-sínek minden gépfelszerelési cikkek, kerti és locomobil-fecskendők, gummi- és kender-tömlők locsolásra és minden célra. — A legjobb kivitelű Peronospora permetezők, kerti eszközök, tejgazdasági cikkek, konyha- és háztartási kellékek dús választéka.

Gummi- és kender-tömlők.

Gummi- és kender-tömlők.

Malomkő-gyár V. kerület, Markó-utca 7. szám.

SCHLICK -féle vasöntőde és gépgyár részvény-társaság BUDAPESTEN.

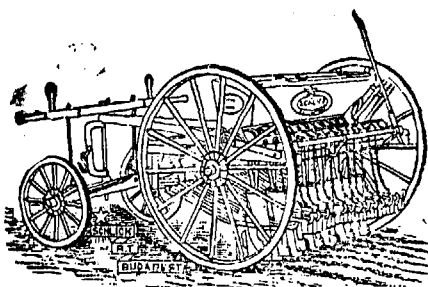
Gyár és irodák: VI. Külső váci-ut.

Városi iroda és raktár: Podmaniczky-u. 14.

Fiók-raktár: Kerepesi-út 77.

Gőz- és Járgány-cséplőkészületek
számos első díjjal kitünt. Schlick-féle
szabadalm. 2 és 3 vasu ekék,
mélyítő és egyetemes acél-ekék,
eredeti SCHLICK- és VIDATS-féle
egyvasu ekék, talajmivelő eszközök,
valamint

Schlick-féle szab. »HALADÁS« sorbavető gépek,

Takarmánykésztő gépek, darálók, őrlőmal-mok és minden-nemű gazdasági gépek. Eredeti amerikai kéve-kötő s marokkrákó arató-gépek és

fűkaszaló gépek, szállítható mezei vasutak stb.

Előnyös fizetési feltételek.

Legjutányosabb árak.

Arjegyzékek ingyen és bérmentve.

LIPIKI JÓDFÜRDŐ

(SZLAVONIÁBAN.)

(PAKRATZ-LIPK: DÉLI VASUT.)

Okocsán: magyar királyi államvasutak.

Egyetlen meleg jódfürdő a kontinensen, 64° Celsius állandó hőmérsékkel. Hegyek által védett, enyhe églj.

A nyári idény tartama: április—október.

A tiszta, hamisítatlan lipiki jódfürdők ajánlato-sak a nyákhártyák minden hurutos bántalmainál, min-dennemű csúszos s köszvényes bajnál, migrig- és vérbe-legségeknel, görvélykórnel, csontbántalmaknál stb. stb.

Mint fürdőorvos: Dr. Marschalko Tamás működik.

Kiterjedt árnyékos park, ujonnan épült elegáns, fedett sétány bazárhelyiségekkel, fényesen berendezett fürdőhelyiségek, porcellán-, márvány-, kőfürdőkkel stb. stb., tiszta ásványvízzel töltött társasfürdő, izzasztó-ka-marakkal; kitűnő gyógy-, zene, olvasó- s zongoraterem, jó étkezés egy új vendéglős vezetése alatt, sokféle szóra-kozás. A déli vasuton menet- és tértijegyek 33% árle-engedéssel. A magyar kir. államvasutakon zóna-tarifa. Prospectus és felvilágosítással szolgál a

Lipiki fürdőigazgatóság.

A lipiki jódvíz szétküldése

az igazgatóság részéről szakadatlannal történik. friss töl-tésben. Lipiki jódvíz állandóan kapható EDESKUTY L., magy. kir. és szerb kir. udv. ásványvíz szállítónál és az osztrák-magyar monarchia összes ásványvíz-keres-keiséiben, valamint a nagyobb gyógytárakban és fűszer-kereskedésekben.

Fogorvos BARNÁ Budapest, IV. kerület

Váci-utca 24. szám. Rendel 9—5 óráig.

Kertek, villák és verandák számára olcsó vasbútorok!

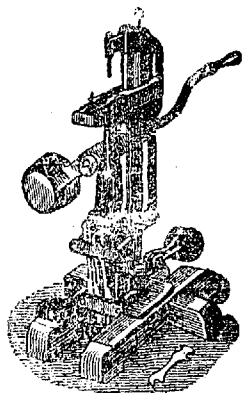
1 vaságy 6 frt, 1 vaságy párnázott 14 frt,
1 drótagybetét 10 frt, egy gyermekkocsi 12
frt, egy mosdóasztal 4 frt, egy ruhafogas 7
frt, egy kertipad 6 frt, egy kertiszék 4 frt,
egy kerti lugas 6 frt, egy szab. closetülő
fényezett lappal, öntött vas, email-esésze
10 frt **Wolf Sománál, vasbutoripar**

Budapest, Dorottya-utca 2.

Képes árjegyzékek ingyen.

ERDEI FERENCZ

mechanikai gépműhelye
Budapest, Hársfa-utca 24.

Ajánlja magát ipartelepek berendezésére, készít
pinczegazdászati gépeket és eszközöket, elfogad
sodronyágybe'él-gyarak teljes berendezését, —
tárgyaknak tömeges gyártását stb. Javításokat
gyorsan és jutánvos áron eszközöl

HERISCH OTTO

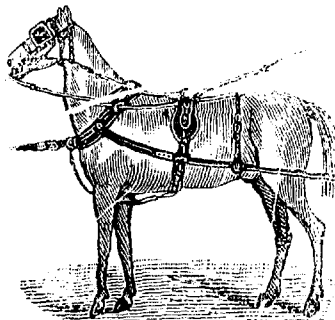
ezelőtt
GASTA.

Budapest, Hatvani-utca 13. szám.

Alapított 1830.

sziiggyártó
nyereggyártó
bőröndös
torna-
eszközök
specziális
készítője

előírás sze-
rinti kutya-
szájkosarak
és
nyakravalók.

vadásza ti
és
utazóbőrön-
dők, ostorok,
botok, lo-
vaglóvesszők
szerszám-
és lőtisztító-
eszközök
jutánvos
áron.

Vidéki megrendelések legnagyobb figyelemmel pontosan
eszközölketnek.

A legújabb és legjobb szabadalmazott

szikviz gépeket
folyékony szén-sav használatára ajánl

MANDLER VILMOS. Budapest

Karpfenstein u 18.

Első magyar gyümölcsössörp és gaseuse-gyár

Czipő

bevásárlásra ajánljuk Sárkány
Dezső czipésmester Buda-
pesten, kigyó-tér 2. sz. a.
levő elsőrendű czipőraktá-
rát, hol csakugyan külön n és
elegánsan készült labbeli kapható,
az elárusítás lelkiismeretes, ol-
csó szabott árak szerint történik.
— Árjegyzék bérmentve és in-
gyen küldetik Meg nem felelő
árak szívesen kicseréltetnek.

Pénz- előleg

orsjegyekre,
értékpapírokra stb. jutá-
nyos kamat mellett.

Hivatalnokok, ügynökök,
kereskedők, mű- és mun-
kavezetők stb.

jövedelmező keresethez
juthatnak

SORSJEGYEK

eladása által. Kivánatra
utbaigazítást ad

Keifeld József

bank- és váltóháza,

Budapest, Károly-körut 1. szám.

(a kerepesi-ut sarkán.)

ALAPÍTOTT 1874-ben.

Mattoni

ERZSÉBET SÓSFÜRDŐJE BUDAPEST (Buda).

Idény május 1-től szept. 30-ikáig

Fényes eredményű

női betegségek és altesti bajokra.

Rendelő orvos BRUCK J. dr. egészségügyi tanácsos.

(Vigadó-tér 1, Biztosítási palota)

Élénk társaskocsi-közlekedés a fővárossal reggeli
5 órától kezdve a Ferencz József-térről.

Császárfürdő Budapest

kénes, hév- és langyos forrásokkal (27°—64°75° C.)

Fedett férfi és női iszapfürdői,

a fővárosnak a legkitünőbb ásványviz gőzfürdője,

kő-, török-, porcellán-, fehér és vörös-márvány- és horgany-kádfürdői kizárólag természetes hőfoku ásványvizzel vannak táplálva, és a lakószobákkal zárt, télen fűtött folyosók által összekötve. — **200 lakószoba Napi 50 krtól 3 frtig.**

Nagyszerű ásványviz-uszodák.

Kitünő gyógyhatás: mindennemű köszvényes-, csúszos-, csont-, csonthártya-, ideg-, izom- és görvélyes bántalmak, női betegségek, gyomor- és bőrbajok, vérszegénység, sápkór, fémmergezés stb. ellen. — Allandó fürdő-orvos Dr. Diescher Ferencz.

Naponkint kétszer katonazene. — Gyógy- és zenedíj nincs.

Legjobb szerkezetű jégszekrények

WOLLNER M. H.

V. ker., Arany János-utca 22. szám.

Jégszekrények haztartások, korecsmárosok, mészárosok és husfűstölők számára 9 frt 50 krtól 180 forintig.

Fürdőkádak a legnagyobb választékban, igen olcsó árakon. Fürdőkádak kölcsön is adnak. Havi kölcsöndíj 1 frt 50 krtól 2 frt 50 krig.

Elvállalok mindennemű **bádogos építési munkát, gáz- és vízvezeték-berendezéseket** igen olcsó, jó és pontos kivitelre.

KRAUSZ és SCHENK

Marokkai-utca 1. sz. a. levő

bank- és tőzsde-bizományi üzlete

csekély fedezet mellett legutányosabban eszközöl megbízásokat a

helybeli és bécsi tőzsdén.

Információk díjmentesen.

A magyar királyi államvasutak gépgyára

össze nem tévesztendő más hason körülírt gépgyárral vagy részvénytársulattal felülmúlhatlan jószág

A m. kir. államvasutak gépgyára

gőzeséplő-garnitúráit

A m. kir. államvasutak gépgyára

malomcélokra alkalmas

A m. kir. államvasutak gépgyára

hengerkazános lokomobiljait,

A m. kir. államvasutak gépgyára

teljesen vasból készült

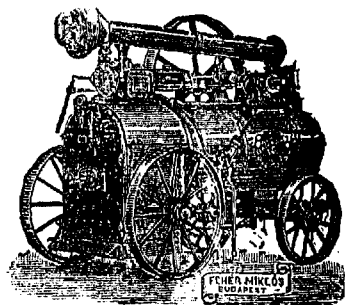
szalmakazalozó gépeit,

szabadalmazott

Stibor-körfűrészeit,

valamint dús raktáru

mezőgazdasági gépeit ajánlja kedvező feltételek mellett

FEHÉR MIKLÓS

a m. kir. államvasutak gépgyárának vezérigynöke.

Budapest, Üllői-ut 25. sz. „Köztelék.”

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

A VI. izraelita községkerület alakuló gyűlése.

Az országos izr. iroda felhívása folytán megválasztott hatodik izr. községkerületi képviselők f. hó 3-ikán d. e. 10 órakor a pesti izr. hitközség tanácsépületének dísztermében gyűltek össze, hogy, 23. évi szünet után, a kerületet ismét megalakítsák.

A megválasztott 90 képviselő közül jelen voltak:

Pestről: Adler Lajos, hitk. előjáró, Dr. Báron Jónás, kórházi főorvos, Dr. Bacher Vilmos, szemináriumi tanár, Dr. Chorin Ferencz, országgyűlési képviselő, Dr. Décsey Zsigmond, kuriai bíró, Deutsch Sámuel, hitközségi előjáró, Hatvani Deutsch Bernát, földbirtokos, Ehrlich Mózes, földbirtokos, Fenyvessy Adolf, író, Fleischmann Ede, nagykereskedő, Dr. Goldziher Ignác, akadémiai tag, Grünbaum Miksa, hitközségi előjáró, Dr. Jellinek Arthur, országgyűlési képviselő, Dr. Kármán Mór, egyet. rk. tanár, Keppich Lipót, háztulajdonos, Kohner Zsigmond, nagykereskedő, Dr. Kohn Sámuel, rabbi, Megyeri Krausz Lajos, gyártulajdonos, Dr. Löw Tivadar, ügyvéd, Dr. Mandel Pál, országgyűlési képviselő, Dr. Mezei Mór, ügyvéd, Dr. Mezei Ferencz, ügyvéd, Dr. Munkácsi Bernát, tanfelügyelő, Dr. Neumann Ármin, országgyűlési képviselő, Dr. Neumann Antal, ügyvéd, Pfeifer Ignác, hitk. előjáró, Reusz Károly, a Chevra-Kadisa elnöke, Schosberger Zsigmond báró, földbirtokos, Dr. Schreyer Jakab, ügyvéd, Schweiger Márton, hitk. előjáró, Dr. Simon József, ügyvéd, Sternthal Adolf, földbirtokos, Dr. Stiller Bertalan, egyet. tanár, Dr. Stiller Mór, ügyvéd, Sváb Károly, főrendiházi tag, Dr. Szili Adolf, egyet. m.-tanár, Tenczer Pál, városi képviselő, Dr. Ullmann Sándor, ügyvéd, Wahrmann Mór, országgyűlési képviselő, Wahrmann Sándor, háztulajdonos, Weisz Berthold, nagykereskedő,

A kerületből: Ábony: Dr. Vajda Béla-rabbi, Weisz Adolf kereskedő. Alsó-Dabas: Sándor József gazdász, Dr. Schwarcz Soma ügyvéd. Apostag: Dr. Hetényi Mór orvos. Aszód: Dr. Hacker István orvos, Huszerl Sándor kereskedő. Buda: Dr. Bányai Fülöp orvos, Dr. Goldberg Rafael rabbi, Weisz Dávid vasuti főfelügyelő. Cegléd: Dr. Feldmann József rabbi. Dunapataj: Szende Géza ügyvéd. Gödöllő: Herczeg Ignác földbirtokos, Dr. Schön Gyula orvos. Kalocsa: Dr. Szántó Lajos ügyvéd, Dr. Weisz Simon ügyvéd, Reich Márton földbirtokos. Kecskemét: Dr. Bárány József rabbi, Dr. Kecskeméti Lajos városi főorvos, Szemző Sándor ügyvéd, Virányi Ignác tanár. Kécske: Dr. Szóbl Ármin orvos. Kőbánya: Blankenberg Lipót kereskedő. Monor: Huppert Bernát kereskedő. Nagy-Káta: Fischer Márkus rabbi. Nagy-Kőrös: Dr. Szántó Gyula ügyvéd. Ó-Buda: Augenstein Sámuel bankigazgató, Ehrlich Sámuel gyárigazgató, budai Goldberger Sámuel nagykereskedő, Dr. Klein Gyula rabbi, Stern Mihály nagykereskedő, Dr. Tatay Adolf ker. orvos. Ráczkeve: Hoffmann Kálmán földbirtokos. Soroksár: Dr. Fürst Dávid orvos, Tihanyi

Jakab kereskedő. Újpest: Friedmann Ármin kereskedő, Handel Kálmán kereskedő, Dr. Klein Sándor ügyvéd, Dr. Lichtmann Henrik orvos, Schwarcz J. H. rabbi.

Az ülés napirendje a következő:

1. Elnöki jelentés.
2. Elnök, elnökhelyettes, 9 előjárósági tag, bírósági elnök és elnökhelyettes választása.
3. 24 bírósági tag kisorsolása.
4. A községkerületnek választókerületekre való osztása a kongresszusi választási szabályzat 3. §-a értelmében.
5. Költségvetési bizottság kiküldése.
6. Iskolai felügyelők és előadók választása a kongresszusi népiskolai szabályzat 34. §-a értelmében és ezzel kapcsolatban
7. Indítvány a tan- és középiskolai hitoktatási ügy rendezése tárgyában.
8. Indítvány az izraelita vallás receptiója tárgyában.
9. Indítvány valamennyi fizetési hitközségi hivatalnok véglegesítése s számukra nyugdíjalap létesítése tárgyában.

*

Schweiger Márton, az orsz. izr. iroda elnöke, a következő szavakkal nyitja meg a gyűlést:

Tisztelt kerületi képviselő!

Örömmel üdvözlöm a megjelent képviselő urakat, konstátálom, hogy a megválasztott képviselők kétharmada jelen van és ennek folytán a képviselőket a kongresszusi szervezési szabályzat 61. §-a értelmében határozatképesnek jelentem ki.

A hatodik izraelita községkerületben jelenleg 32 hitközség áll fenn. Ezek közül képviselve vannak mai ülésünkön:

- 1) az abonyi, 2) alsó-dabasi, 3) apostagi, 4) aszód, 5) budai, 6) ceglédi, 7) dunapataji, 8) gödöllői, 9) kalocsai, 10) kecskeméti, 11) kécskei, 12) kőbányai, 13) monori, 14) nagykáti, 15) nagykőrösi, 16) ó-budai, 17) pesti, 18) ráczkevei, 19) újpesti és 20) soroksári: összesen 20 hitközség.

Az 1) irsai, 2) tétényi, 3) zsámbéki, 4) szentendrei, 5) pomázi, 6) vörösvári, 7) tassi, 8) kiskőrösi, 9) izsáki, 10) tápiógyörgyei, 11) tólgörki és 12) váci izraelita hitközségek eddig képviselőiket nem jelentették be, de ezen hitközségek túlnyomó része eddigelé az országos irodával élénk érintkezésben állott, sőt annak segédkezését is több ízben kikérte. Tehát azon körülményből, hogy eddig kerületi képviselőket nem választottak, még nem lehet következtetni, hogy nevezett hitközségek mindannyian szervezetüktől távol maradni akarnának.

Tisztelt képviselő!

Azon átirattal, melylyel a t. képviselő urakat a mai ülésre meghívtam, volt szerencsém megküldeni a községkerület hitközségeihez f. évi február hó 3-án intézett körleveletem, melyben a községkerület hosszú szünetelése okainak és mostani megalakítása helyességének megítélhetése szempontjából az izraelita kongresszus óta történtek főbb mozzanataiban elő vannak adva.

Kitűnik az ezen körlevélben foglaltakból, hogy sem a kerületi képviselő, sem a kerületi elnökök gyűlése nem kívánt eltérni azon alaptól, melyet a kongresszusi szabályzatok a felekezet autonómiája számára megteremtettek.

Minthogy szabályzataink szerint a kongresszus három évenként tartozik összeülni, már 1872. évben kellett volna egy újabb kongresszusnak összeülnie. A kerületi elnökök e végből a szükséges előterjesztést megtették és kérték még dr. Pauler akkori kultuszminisztert, hogy az izraelita egyetemes gyűlés egybehívását Ő Felségének jelentené be.

De sem Pauler, sem később Trefort, — ismert képviselőházi határozatok folytán beállott viszonyokra való tekintettel — újabb kongresszus egybehívását célszerűnek nem tartották.

Mint körlevelemben bővebben elő van adva, az izraelita hitközségek 1873. évben belenyugodtak abba, hogy Trefort miniszter kívánságához képest „az országos iroda s a kerületi elnökök továbbműködése mellett a kongresszusi szervezet gépezete egyébként szünetelhessen mindaddig, míg az országos rabbiképző felállítása után a zilált hitközségi ügyek rendezése eszközölhető nem lesz.”

Mint tudni méltóztatnak, a rabbiképző ügye az 1880. évi márczius hó 12-én hozott képviselőházi határozattal nyert befejezést, az izraelita hitközségek helyi érdekei pedig csak gr. Csáky miniszter 1890. évi február hó 8-án kelt rendeletével nyertek oly mérvű biztosítást, hogy immár nem lehet tartani attól, hogy a „szervezet” ismét megrendíti hitközségeink fenntartási alapját, amint az ezelőtt husz évvel megtörtént.

Ezzel megszűntek az okok, melyek miatt a községkerületek működése fel lett függesztve s a hitközségek ismételt beleegyezésével mindeddig szünetelt és ennélfogva kölelenségemnek tartottam a községkerületet abba a helyzetbe juttatni, hogy a további teendők iránt saját hatáskörében intézkedhessék és megválaszthassa új előjáróságát, melyre ezentul a vezérletet bízni akarja.

Részemről csak arra kérem a t. képviselőt: hogy a képviselő uraknak megküldött körlevelemet tudomásul venni s annak alapján részemre a felmentést megadni méltóztatassék.

Kíván-e az igen tisztelt községkerületi képviselő urak közül valaki felszólalni?

Dr. Mezei Mór: Tisztelt képviselői gyűlés! A körlevél, mely elnöki jelentésként előttünk fekszik, a magyar Izraelnek utolsó 20 évi autentikus történetét tárja fel előttünk.

Részemről nem volnék képes e korszak eseményeivel foglalkozni anélkül, hogy mindenek előtt mélyen érzett hálás kegyelettel ne emlékezzem meg e történet alapvetőjéről, a magyar-honi zsidóság megdicsőült vezérére, kinek bölcs tanácsát fájdalmasan fogjuk ma nélkülözni.

Előterjesztendő indítványomban kérni fogom önöket, méltóztatassanak elrendelni, hogy első képviselői gyűlésünk legelső pontja hálás megemlékezéssel örökítse meg néhai dr. Hirschler Ignác hervadhatlan érdemeit. (Élénk helyeslés.)

A napirenden levő elnöki jelentés tartalmát, örvendetesnek, fájdalom, nem mondhatjuk. Közel 23 éve annak, hogy megindult hitfelekezetünk körében azon mozgalom, mely hitfelekezetünk részére önkormányzati jogot követelt és melynek folyamánnyaképp jelentkezik a jelenlegi állapot.

S míg akkor tiszta fogalmunk volt arról, hogy mi az az autonomia s mit akarunk, ma azt látjuk, hogy sokan folyton ajkukon hordják ugyan a szót, de nem ismerik a fogalmát, és szánakozva kell néznünk azokat, kik azt látszanak hinni, hogy autonóm az a felekezet, az a hitközség, mely magát ennek nevezi.

Bizonyosnak és jellegzetesnek egy dolgot mondhatunk. Valamely hitfelekezet autonómiája megfordított viszonyban áll a hatósági beavatkozások sűrűségével. Minél ritkábban intézkedik az államhatalom valamely hitfelekezet ügyében, annyival nagyobb önkormányzati jogokat élvez ezen felekezet, és megfordítva!

S most vessenek önök egy pillantást az előttünk fekvő elnöki jelentésre. Sorról-sorra váltják fel egymást a nagy részben egymással ellenkező, legfelsőbb elhatározások, miniszteri rendeletek, kérvények és képviselőházi határozatok, mely utóbbiakban minden van inkább, mint határozottság. (Ugy van! Ugy van!)

De hol vannak a saját határozataink és intézkedéseink? hol a magyar-honi zsidók határozatai és intézkedései? Reményilem a szebb jövőben!

Annyival fájdalmasabb ez állapot, mert előidézői magából a magyar-honi zsidóságból kerültek. Az alkotmány visszaállítása után a választási kormányzat oly jóakaratu, tisztult szabadelvűségű és igazságérzettől áthatott férfiu kezében volt, hogy csakis saját hitrokonainkal okozhatjuk egyenes megakadályozásaért annak, hogy felekezetünk úgy önkormányzat, mint egyéb közjogi tekintetben az országosan bevett felekezetekkel egyenlő jogállást nem nyert.

Vigasznunk, hogy a bizalmatlanság és gyanúsítás nem a mi bűnünk, nem bűne a felekezet azon részének, mely itt ma képviselve van. A magunk részéről soha sem lett visszautasítva semmiféle a felekezet életérdekeivel összeegyeztethető oly ajánlat, mely a felekezet békéjének helyreállítására lett volna alkalmas. És jövőre is ez lesz a mi programunk. (Helyeslés.)

Nem mondom, hogy az a szervezet, melyet az első kongresszus megállapított, tökéletes; módosítást nem tűr. Kétségtelenül van benne,

ami javítást igényel, sőt megengedem, hogy még az is, a mi elméletileg helyes, elejtendő, vagy módosítandó, ha a fennforgó tényleges körülmények között egyenlenségre szolgáltat alapot. De sajnálom, hogy a megállapított szervezet, tényleges működése ily hosszú ideig szünetelt. Alaptalan gyanúsítások ellenében a tények nyújtják a leghathatósabb czáfolatot.

És erősen bizom abban, hogy be kell következnie a józan ész uralmának, az elfogulatlan, higgadt bírálat korszakának, a midőn a tények logikájával szemben el kell enyésznie minden alaptalan aggodalomnak. Az élő szervezet által nyújtott közvetlen tapasztalat véget vet minden rémitgetésnek, mely csak a gyengébbre is az ismeretlennel szemben hat.

Nem oszthatom a nem egyszer kifejezésre juttatott nézetet, hogy szervezkedésünk csak országos törvény útján történhetik meg. Igen, ha az volna kívánságunk, hogy szervezetünket az államhatalom az összes zsidóságra ráerőszakolja. De mi e z t n e m k i v á n j u k. Nekünk vannak a korona szentesítésével ellátott alapszabályaink azok számára, kik e szabályok életbeléptetését kívánják és azokat önkényl. elfogadják. Nincs szükségünk országos törvényre a végre, hogy ezeket a magunk számára teljes mértékben életbe léptessük, és ha nem kell a többieknek, élvezzük legalább mi az önkormányzatnak azon mértékét, melyet e szabályzatok nekünk biztosítanak. (Ugy van!)

Kényszerít e szabályzatok elfogadása tekintetében a magam részéről senkivel szemben gyakorolni nem kívánok, már csak azért sem, mert a jövő, erős meggyőződéseim szerint, amugy is a mienk és látva eredményeinket, önkényl. fognak ismét hozzánk csatlakozni azok, kiket félreértés, bizalmatlanság, vagy éppen szándékos megfélemlítés tőlünk ma még különválaszt. (Élénk helyeslés.)

Kíváncsnak tartom tehát az egyetemes gyűlés egybehívását egyrészt azért, hogy megtehessek ama intézkedéseket, melyektől megnyugtató és kibékítő hatást várunk, másrészt, hogy országos sérelmeinkről közösen tanácskozva, közös érdekeinkben együtt határozva, ismét feléledjen bennünk összetartásunk élénk tudata, mely képessé teend arra, hogy kitartással lépünk a hitfelekezetünket megillető jogállás kivívására szükségesnek mutató küzdelembe. (Hosszantartó éljenzés.)

Még egy panaszt kívánok felemlíteni, mely már kizárólag az államkormányzat ellen irá-

nyul. Nemcsak, hogy jogegyenlőség tekintetében jogos panaszra méltó okunk van; más tekintetben, mely nem függ a receptio törvényhozási elintézésétől, sem részesülünk igazságos elbánásban.

Azon erkölcsi elismerésben, melyet a magyar törvényhozás a bevett felekezeteknek juttat, a mi felekezetünk nem részesül; de anyagi támogatásában sem részesíti az államhatalom igazságosan a mi felekezetünket.

Nem kérni, de követelni vagyunk jogosítva, hogy azon államsegélyből, mely egyházi czélokra az állami költségvetésbe évenként felvétetik, nekünk is aránylagos rész jusson. Kap pedig, ha jól tudom, mintegy 300,000 frt dotatióból az izraelita hitfelekezet 5000 frtot.

Kérem a tisztelt kerületi képviselőt, méltóztassék a következő határozati javaslatomat elfogadni. (Halljuk!)

Határozza el a községkerület képviselője, hogy:

1. Néhai dr. Hirschler Ignác érdemeinek kegyeltes elismerése a mai gyűlés jegyzőkönyvében kifejeztessék. (Helyeslés.)

2. Az elnöki jelentést a kerületi képviselő tudomásul veszi, s egyszersmind kimondja, hogy az egyetemes gyűlés mielőbbi egybehívását kívánatosnak tartja, s megválasztandó előjáróságát utasítja, hogy az e végre szükséges lépéseket a többi kerületek előjáróságával együttesen tegye meg, mihelyt azt a körülmények megengedik. (Elfogadjuk!)

3. A kerületi képviselő oda utasítja megválasztandó előjáróságát, tegyen lépéseket a többi kerülettel egyetértésben az irányban, hogy az egyházi czélokra az államsegélyből már az 1893. évi állami költségvetésbe az izraelita hitfelekezet részére aránylagos összeg vétessék fel. (Nagy tetszés a szónokot minden oldalról üdvözlék.)

Elnök: Azt hiszem, a t. képviselő elfogadja az indítványt (felkiáltások: elfogadjuk, egyhangulag elfogadjuk!) és egyuttal a felmentvényt is megadja az elnök-ségnek.

Wahrmann Mór: Az indítvány utóbbi részéhez hozzá szeretném tenni, hogy amennyire lehet, karöltve és egyetértve a többi kerület megválasztott előjáróságaival történjék az intézkedés, hogy láthassa mindenki, hogy itt az összes községkerületek együttesen járnak el. (Élénk helyeslés.)

Elnök arra figyelmeztet, hogy a többi kerületek előjáróságai csak később fognak megalakulni.

Ezután a napirend második pontjára tért át a gyűlés.

Első sorban előjárósági elnökre, elnökhelyettesre, a két bírósági elnökre és elnökhelyettesre, valamint az előjárókra történt szavazás, melyhez megválasztották a szavazatszedő bizottságot. Ennek tagjai lettek:

Ehrlich Mózes, budai Goldberger Sámuel, Dr. Goldberg Raphael, Dr. Mezei Ferencz, Dr. Stiller Mór, Szemző Sándor (Kecskemét), Tenczer Pál.

Szemző Sándor (Kecskemét) kijelenti, hogy a kandidáló bizottság oly tapintatosan és kitűnően állította össze a jelöltek névsorát, hogy igazán elismeréssel kell ezért adózni (a kandidáló bizottság ugyanis összeállította a megválasztandók névsorát, melyet a gyűlés tökéletesen magáévá tett.) Csak a vidéki tanfelügyelőkre nézve vannak aggályai. Nagyra becsüli a lelkes urakat, mindig legnagyobb tisztelettel viseltetik irántuk, de nem akarja ezt az ügyet kizárólag a lelkes urak kezébe adni. Nem bocsájtkozik bővebb fejtegetésekbe, de azt hiszi, helyes volna világiakat is adni az egyháziak mellé.

Tihanyi Jakab (Soroksár): Mielőtt a szavazat megejtetnék, kérem, hogy mondjuk ki, miszerint az elnök abszolút többséggel választassék, az előjárók pedig relatív többséggel, minthogy a kongresszus szabályai erre nézve nem intézkednek.

Dr. Báron Jónás amellett volna, hogy a választás közfelkiáltással történjék.

Ez indítványok mellőzésével megejtik a szavazást, melyek eredményeként

Tenczer Pál utóbb a következőket jelenti be: Összesen 72 szavazat lett beadva; elnökké *Schweiger Márton* választották 71 szavazattal. Elnökhelyettes: *dr. Kohn Sámuel*. Előjárók: *dr. Chorin Ferencz, Hatvani Deutsch Bernát, dr. Kecskeméti Lajos (Kecskemét) dr. Mezei Mór, dr. Simon József, Sváb Károly, Tenczer Pál, Wahrmann Mór, dr. Weisz Simon (Kalocsa)*. Löw Tivadar kapott 14 szavazatot. I. Biróság elnöke: *Deutsch Sámuel*, elnök-helyettes: *dr. Neumann Ármin*. II. Biróság elnöke: *dr. Ullmann Sándor*, elnök-helyettes: *dr. Tatai Adolf*.

Minden egyes név felolvasását a jelenlévők éljenzéssel fogadták.

Schweiger Márton elnök: Fogadják hálás és legforróbb köszönetemet azon kitüntetésért, melyben részesíteni szívesek voltak. Jól tudom, hogy az én érdemeim, kimagasló tehetségeim voltak az én kiváló adók, hanem szívesen bízom a gyűlésben, hogy ily fényesen megjutalmazni. Törekvéseim oda fognak irányulni, hogy megelégedésüket kiérdemljem és ezen ígéretem szabadon tehetem, minthogy az előjáróság oly kitűnő tehetségű férfiakból áll, kik támogatásukkal az üdvös eredményt biztosítják. Magamat a t. képviselő urak jóindulatába ajánlva, a választást elfogadom. (Élénk helyeslés és éljenzés.)

Következett a biróságok huszonnégy tagjának ki-sorsolása, melynek eredményeként bírákka lettek:

Reusz Károly, Szántó Gyula (Kecskemét), Kornfeld Zsigmond, Adler Lajos, dr. Fürst Dávid (Soroksár), Ehrlich Sámuel (Ó-Buda), Szendi Géza (Dunapataj), dr. Neumann Antal, dr. Schön Gyula (Gödöllő), dr. Décsy Zsigmond, Weisz Berthold és dr. Hetényi Mór (Apostag).

A II. biróságban: *Schwarz Ármin, Wahrmann Sándor, Blankenberg Lipót (Kőbánya), dr. Löw Tivadar, dr. Grünbaum Miksa, Fleischmann Ede*

dr. Zobel Ármin (Kécske), dr. Hacker István (Aszód), dr. Bányai Fülöp (Buda), dr. Schreyer Jakab, Keppich Lipót és Schwarcz J. H. (Ujpest)

A jelen volt tagok és elnökök azonnal letették a következő fogadást, melyet az elnök olvasott fel előttük.

— Én (név) becsületszavamra fogadom, hogy részrehajlatlanul és lelkiismeretesen teljesítendem mindazt, ami nekem, mint a VI. izr. községi kerület választott bírósági tagjának tisztemben álland.

Az új bírákat megéljenezték, mire megválasztották a kongresszus választó-kerületeinek beosztását előkészítő bizottságot. Ennek tagjai lettek:

Elnök: *dr. Stiller Mór, Adler Lajos, Ehrlich Mózes, dr. Fellinek Arthur, Kohner Zsigmond, dr. Löw Tivadar, dr. Mezei Ferencz, Megyeri Krausz Lajos, dr. Neumann Antal, Wahrmann Sándor, Weisz Berthold* egyhangulag választották meg.

Elnök bejelenti, hogy tévedésből kimaradt a napirendből az, hogy költségvetési bizottság is választandó.

Dr. Schwarz Soma (Alsó-Dabas) arra utal, hogy nem akarja megbízóinak terheit növelni. Ha tudta volna, hogy a gyűlés költségekkel is jár, községe nem képviseltette volna magát. (Felkiáltások: elég helytelenül!) Sajnálja, hogy az elnökség a községgel ezt előzőleg nem tudatta.

Simon József dr. kijelenti, hogy az ügyre vonatkozó kongresszusi szabályzatokat az elnökség, bár nem lett volna kötelessége, megküldte minden hitközségnek és minden megválasztott képviselőnek.

Dr. Schwarz Soma: De ha tudom, hát nem fogadom el a választást. A kivonatot csak a választás után küldték meg.

Simon József dr.: Mig nem tudtuk, hogy ki lett megválasztva, csak nem küldhettük? (Derűtséggel.)

Elnök megnyugtató nyilatkozatot tesz az iránt, hogy a költségek oly csekélyek, hogy alig jöhetnek szóba. A pesti izr. hitközség előirányzatában évenként 200 frt lett ielvéve, de az elnökség sohasem vette igénybe ezt a tételt.

Mezey Mór: A szabályzat 60 §-a d) pontjában kétféle költségekről van szó. Egyik az itt ülésező képviselők általánya. Erre nézve eddigelé a községi kerületekre vonatkozólag nincs tisztázva, hogy egyáltalán jár-e ily általány és ha jár, ki fizeti: vajjon az illető község, mely kiküldi a képviselőt, vagy pedig a kerület. A jelenlegi közgyűlésre nézve a kérdés nem aktuális, mert uti általány eddig még nincs megállapítva. Azt a felhívást, hogy mondjunk le az uti általányról, mi fővárosiak természetesen könnyen elfogadhatjuk. En legalább a magam részéről kijelentem, hogy ahhoz mi a fővárosi hitközség tagjai mindnyájan hozzájárulunk, hogy nem igényeljük a költségeket, de azt nem követelhetik tőlünk, hogy a vidéki tagokra ráerőszakoljuk a lemondást. Tisztán az ő dolguk. Bármint fog szabályoztatni ez a dolog, nyílt kérdés marad és hogyha a költségvetési bizottság meg is választatik, ennek ez nem prejudikál. Ez a költségvetési bizottság nem fogja ezt megállapítani, ez csak a jövő gyűlésre marad. Fennmarad a másik költség. Utóvégre, költségvetés nélkül nem működhetik az irodák, de miután fizetett tisztviselők nem léteznek, miféle költ-

ségek lesznek ezek? Tegyük fel, hogy 100 forintot fogunk elkölteni papírra, tintára és tollakra; mennyi esik ebből egy-egy községre? Érdemes ezt még tárgyalás alá is venni? (Helyeslés.)

Dr. Szántó Lajos (Kalocsa): Tisztelt etöttem szólott tagtárs ur indítványához hozzájárulok és szíves készséggel kijelentem, hogy soha semmiféle körülmények közt utazási és más költségeket igényelni nem fogok. (Közbeküldések, egyikünk sem!) Vallásunk szent ügye szólított ide, ezt az áldozatot hozzuk meg; meggyőződése az, hogy minden vidéki tagtárs osztozik ebben. Egyébiránt előterjesztésem arra vonatkozik, hogy e költségvetési bizottság megválasztásánál legyünk tekintettel a vidéki tagtársakra és a 8 tag helyett válasszunk 10-et, még pedig úgy, hogy a másik két tag vidéki legyen.

Dr. Schwartz: Mondjuk ki határozatilag és vételesség jegyzőkönyvbe, hogy a vidéki kiküldöttek kijelentik, miszerint a biztosított uti általányról lemondanak. (Ellentmondás.)

Elnök szavazásra bocsátván dr. Schwartz indítványát, ezt az összes jelenlevők az indítványozó kivételével elvetik.

Ezután megválasztották a költségvetési bizottságot, melynek tagjai lettek: Elnök: *dr. Mandel Pál, Friedmann Armin (Ujpest), Grünbaum Miksa, Keppich Lipót, Kornfeld Zsigmond, Pfeifer Ignác, dr. Schreyer Jakab, Schwartz Armin, Sternthal Adolf.*

Kármán Mór: Az ügy, melyről indítványt tesz, oly fontos, hogy ezt bővebben jellemezni nem szükséges. Nálunk hagyományos meggyőződés, hogy a mint családinkban is főgondot fordítanak a gyermekek nevelésére, a községeknek is alig vannak fontosabb, nemesebb intézményeik, mint azok, melyek a gyermekneveléssel, és különösen a vallásneveléssel foglalkoznak. El is ismerik mindenütt, hol felekezeti ügyről van szó, hogy ennek a feladatnak híven megfelelünk; de az is bizonyos, hogy magunkban a községek kebelében a szülők részéről és a nyilvánosság előtt is sok a panasz, sok a kívánni való. Meg vagyok ugyan győződve arról, hogy e panaszokra nagyobbára csakis egyes tapasztalatok szolgáltak, mert az emberek hajlandók azt, mit épen tapasztalnak általánosítani, és megteszi minden község, a mi tőle telik és a mire lelkiismerete készteti, de az is bizonyos, hogy nincsen fórum, nincs semmi eszközünk, a mely a biztos, tudatos haladást gyámolíthatná. Pedig nincs szellemi téren nagyobb akadály a javításnak egyáltalán, de még a létező fentartásának sem, mint az az elszigeteltség, melyben mi élünk.

E fontos ügyeket, iskolánk szervezését, vallásnevelésünk berendezését minden község úgy végzi, hogy tudomást sem szerez arról, hogy mit tesznek a mellette levő többi községek. Mindegyik a maga módja szerint végzi munkáját. E kérdésben azonban nem szabad szem elől téveszteni, hogy a más munkásságát megbecsüljük és tiszteljük, csak hogy mert más, tudomást sem szerzünk róla. Annál nagyobb baj ez, mert ha valaki megszokott útjától-módjától eltérő, idegenszerűt tapasztal más községben, bizonyos türelmetlenséggel, némiképpen ellenséges szemmel is tekintti azt. Ugy hiszem, hogy az ily nagy horderejű ügyben első kötelességünk magunkkal szemben és az ügy érdekében, hogy mindnyájan minden időben tudjuk, mi történik e téren, mit tekintünk feladatunknak és hogyan oldjuk meg e feladatot.

Ez iránt nemcsak magunk iránt vannak kötelességeink, de nemzetünk, a magyar közművelődés iránt is. Törvény és szokás nálunk a felekezeti iskoláinkat ugyanabban a tekintetben részesíti, mint a többi felekezet iskoláit; nemzeti közügynek tekintik iskoláinkat! (Igaz! Ugy van!) Még mielőtt a törvényes egyenjogúsítás kimondatott, a magyar nép és a kormány középiskoláinkban és egyáltalán községi iskoláinkban helyet ad a zsidó vallásnevelésnek époly joggal és oly elismeréssel, mint a hogy a többi felekezetre nézve teszi; elismeri ezzel, hogy a magyar zsidóság hozzájárul, még pedig teljes erkölcsi erejével, a nemzeti élet és kultúra műveléséhez és erkölcsi gyarapításához. (Élénk helyeslés). Kötelességünk tehát világosan látni, hogy hányadán vagyunk, hogy számot tehessünk a nemzet előtt arról, mit cselekszünk, hogyan sáfárkodunk a reánk bízott ügyekben.

Ezre vonatkozik tulajdonképpen indítványom. Legyen világos mindenki előtt és mielőttünk, melyik az az út, melyen haladnunk kell, lássa a nemzet, mit teszünk, hogyan végezzük fontos feladatainkat. Lehetnek némelek, kik ez irányu indítványomat csekélynek tartják, lehetnek, kik azt hiszik, hogy ezt a dolgot országosan, egységesen akarjuk szervezni. Ezt én nem tartom szükségesnek és nemcsak opportunitási szempontból nem tartom szükségesnek, de elvben sem tartom szükségesnek. Azt kívánom, hogy az iskolaügyek terén, különösen vallásnevelés terén biztosítani kell a községek szabadságát. Minél fontosabbnak tartom e feladatot, annál inkább átlátom, hogy itt a lelkiismeretbeli meggyőződésnek több szava van, mint annak a kívánságnak, hogy egy egyforma létezzék. És azért indítványom csupán csak arra terjed ki, hogy egy ily központi bizottság a mi kerületünkben kísérelje figyelemmel az iskolaügy állását; időről-időre, évenként mindazon intézkedésekről, melyek e tekintetben történtek, nemcsak szerezzon, hanem jelentést is tegyen nekünk és az egész országnak. (Élénk helyeslés.) Azután beható vizsgálat után elmondhatjuk, mily irányban volna szükséges a javítás. Itt sem kívánom, hogy határozatok hozassanak ez indítványok alapján; e tekintetben is megbízhatunk a községekben. (Élénk helyeslés), de nyíltan, őszintén szólunk mindig az ilyen fontos ügyben felekezet és nemzet előtt. (Élénk helyeslés).

Ajanlom indítványomat szíves figyelmükbe, és kérem, hogy azt elfogadják.

Indítványom a következő:

Tekintve, mily jelentőséget tulajdonít hagyományos felfogásunk nevelési és oktatási intézményeinknek, s figyelembe véve, hogy e téren felekezetünk nemzeti közügyet is szolgál, küldjön ki a tekintetes kerületi képviselő egy öt tagu bizottságot, avval a megbízással, hogy a kerületbeli községek iskoláiról, statisztikai és tanügyi szempontból, főképen pedig a nép- és középiskolai intézetekben nyújtott vallásnevelésről kimerítő jelentést készítsen, mely az egyes községeknek kölcsönös tájékoztatásul és okulásul s a netalán szükséges javításokra és reformokra tanulságos alapul szolgálhasson.

A gyűlés az indítványt egyhangulag elfogadja.

A napirend 7. pontjánál ( ) felszólal:

Dr. Ullman Sándor: Tisztelt kerületi képviselő! Midőn a kongresszus utáni első alakulás óta és közel egy negyedszázaddal egyenjogusztatásunk után ma ismét alkalmunk van, mint a kerületi hitközségek képviselőinek, tanácskozás végett egybegyűlni: bünt, de ennél is nagyobb: hibát követnénk el felekezetünk legfőbb érdekei ellen, ha állást nem foglalnánk a zsidó vallás receptiója tárgyában megindult mozgalom tekintetében.

Nem hiszem, hogy csak egyéni felfogásomnak adok kifejezést; nem tartok attól, hogy felekezetünk igazlelkű fiait desavualjanak, midőn azt merem állítani: hogy az emancipationális mozgalom óta felekezeti kérdés még oly meleg rokonszenvet és igaz lelkesedést nem keltett, felekezeti ügy még nem kapta meg annyira a szívet és lelket, amint a receptionális törekvések; különösen most, midőn e törekvések a nekik alaposan, vagy alaptalanul imputált politikai mellékzúkat elveszítve, a maguk eszményi tisztaságában, mint kizárólag felekezeti közügy jelentkeznek. (Helyeslés.)

Mély fájdalommal kellett ezért mindenkit eltöltenie, kinek a receptió nagy közjogi jelentősége iránt helyes érzéke van, hogy magában felekezetünk kebelében akadtak, kik hangukat e törekvések ellen nyíltan és alattomban felemelték s kik mintegy hagyományszerű balfelfogásoknak hódolva, a zsidó vallás receptiójában vélnek vallásukra nézve ép oly nagy veszélyt láthatni, mint minőt 1867. előtt az emancipációnak tulajdonítottak. (Igaz, ugy van!)

Felette elszomorító e jelenség s vigaszt csak abban a meggyőződésben lelhetünk, hogy mennél szélesebb körben terjed el a művelődés, s mennél mélyebb gyökereket ver a felekezet rétegeiben a felvilágosodottság s a szabadságszeretet hódító ereje: annál rohamosabban fognak megritkulni azoknak sorai, kik felekezetünknek a teljes jogegyenlőség, a közjogi elismertség és a hazánkban levő elismert felekezetek közé leendő felvétele iránti törekvésekben veszélyt látnak magára a vallásra nézve. (Ugy van!) A haladó kor követelményeinek megvalósítását távtanok hirdetései által egyideig lehet ugyan mesterségesen késleltetni, de kik abban az illúzióban élnek, hogy vakbuzgóságuk képes oly törekvések sikeres érvényesülését megakadályozni, melyeket a korszellem igényei és követelményei megérleltek, azok csak arról tesznek tanúságot, hogy rövidlátásukban saját véges erejüket a haladás elementáris erejénél felette túlbecsülik. Azok elfeledik, hogy 1867. óta új nemzedék érte el férfikorát, mely minden ízében e haza szabad polgárának érzi magát, mert már gyermekéveit aranyozták be az alkotmányos szabadság és egyenjogúság melegítő és világító sugarai. E nemzedék, amint egyrészt a haza iránti állampolgári kötelességeit ép oly hiven teljesíti, mint e haza bármely hű fia, úgy viszont részese kíván lenni azon jogoknak és szabadságoknak, melyeket az alkotmány a haza többi polgárai részére biztosít. Teljes jogegyenlőséget követel nemcsak ügyeiben-bajaiban és a vá-

lasztási urnák előtt, de jogegyenlőséget követel az ember legfőbb erkölcsi és lelki törekvései: — hitvallása számára is. (Élénk helyeslés.)

Ezt a nemzedéket egyesek kislelkűsége, aggodalma, balitélete és maradi vakbuzgósága törekvéseiben feltartóztatni nem képes: veletek ha lehet, nélkülöttek, ha kell. (Ugy van!)

Rokonszenvet keltett a receptionális mozgalom, mert az nemcsak a szabad állampolgár férfias megnyilatkozása, hanem azért is, mert a hazai jogfejlődés talajában gyökeredzik.

Mig az általános vallásszabadság elvei alapján voltak az állam interconfessionális viszonyai rendezendőek: a felekezetünk recipiáltatása iránti törekvések az ország közhangulatában viszhangra nem találhattak. Ma azonban, midőn — hogy a kormány egy kiváló tagjának a törvényhozás által közhelyesléssel fogadott szavait idézzem — „azon történeti alapon kell megmaradni, melyen Magyarországon századok óta az állam és az egyház közötti viszony minden egyházzal szemben rendezve lett”: ma, felekezeti ügyeink rendezésére — hacsak a hazai jogfejlődés alapján kívánunk maradni — az első lépés csakis felekezetünknek a törvényesen bevett vallásfelekezetek közé való felvétele lehet.

Országos pártjaink, kivétel nélkül, a szabadelvűséget és a vallások egyenlőségét írták zászlóikra; a törvényhozás számos kiváló tagja, közöttük pártvezérek és első sorban azon férfiu, ki a vallásügyek vezetése élén áll, a receptionális törekvések támogatását helyezték ki látásba: kételkedhetünk-e még, hogy törekvéseinket a várt siker fogja koronázni? Kételkedhetünk-e még, hogy hazánk törvényhozása felekezetünket, s általa 700,000 hű polgárát fogja az alkotmányos szabadság és egyenlőség teljes és csorbithatlan áldásainak részesévé tenni? Kételkedhetünk-e még, hogy boldog emlékü Eötvös József bárónak negyed század előtt nyilvánított azon óhaj-tása, „hogy e hazában létező izr. felekezet mint vallásos társulat is éppen oly szabad és önálló testületet képezzen, mint a keresztény autonóm egyházak” — immár megvalósulása küszöbén áll?

Rokonszenves az a mozgalom, mely a siker reményével is kecsegtet. De törekvéseink sikerességének elengedhetlen alapfeltétele van — s ez a megindult mozgalom kitartó és odaadó támogatása — a magunk részéről.

A kerületi képviselők széles e hazában megalakulóban vannak; a miénk az első egyike, mely már megalakult; képviselőinkben helyet foglal Magyarország legnagyobb és legtekintélyesebb hitközsége: a fővárosi hitközség; a mi példánkat — ha jónak fogják találni — követni fogják a többi kerületi képviselők is; fokozzuk tehát a receptionális mozgalom erkölcsi súlyát az által, hogy nemcsak osztatlan rokonszenvünknek adunk iránta kifejezést, de hogy a kerületi előjáróságot is utasítjuk, hogy ugy saját hatáskörében, mint elnöke útján a ke-

területi elnökök által a leghathatósabban támogassák a receptió tárgyában az országgyűléshez felterjesztendő kérvényt és hogy esetleg önálló kérvénnyel is járuljanak az országgyűlés és a magas kormány elé.

Ha szerény indítványom nagybecsű helyeslésükkel találkozok, bátor volnék a következő határozati javaslatot szíves elfogadásra ajánlani.

„Mondja ki a VI. kerületi képviselő, hogy felekezetünknek hazánk elismert felekezetei közé leendő felvétele iránt megindult mozgalmat rokonszenvesen üdvözli, helyesli és kész azt tőle telhetőleg támogatni; minélfogva utasítja előjáróságát, hogy úgy saját hatáskörében, mint elnöke útján, a kerületi elnökök által hathatósan támogassák az országgyűlés elé ez ügyben terjesztendő kérvényt és esetleg önálló kérvénnyel is mozdítsák elő felekezetünk recipiáltatását az országgyűlésnél és a magas kormánynál.” (Éljenezés.)

Tenczer Pál: Én az előterjesztéshez hozzájárulok; elfogadom, és ez igen természetes, hisz mindnyájan csatlakozunk a mozgalomhoz; nemcsak most, hanem évek óta volt szó receptióról és az egész magyarországi zsidóságban nem volt hang, mely ellene szólt volna. Hivatkozom arra, hogy a kongresszuson, ahol az orthodoxia is képviselve volt, senki sem szólt ellene. Most csak az igen tisztelt előttem szólott motiválására szorítokozom, mely úgy festi a dolgot, mintha itt óriási mozgalom mutatkoznék a receptió ellen. Itt vannak egyes emberek, kik a receptiót összetévesztik a szervezettel és attól félnek, hogy receptió és szervezet egy, de szent meggyőződésemmel tisztelt képviselő, hogy akkor, a mikor a petícióról szó lesz a képviselőházban, nem lesz a hazai zsidóság közt olyan, ki a receptió ellen fog nyilatkozni. (Felkiáltások: egy sem fog akadni!) Csatlakozom az indítványhoz, de nem tartok attól, a mit a tisztelt előttem szólott mondott. Azonkívül, hogy a kongresszuson szó volt a receptióról, előterjesztés is történt az országos iroda részéről és szó volt erről a lapokban is és sohasem akadt a zsidóság kebelében senki, aki nyilvánosan fellépett volna ellene.

Szólo ismételtén kijelenti, miszerint nem hiszi, hogy akad olyan zsidó, ki a receptió ellen állást foglalna.

Dr. Ullmann Sándor kijelenti, hogy nem említett nagyobb mozgalmat, nem is szólt az orthodoxiáról, csak azt mondta, hogy emelkedtek hangok nyíltan és alattomban, melyek a receptió ellen irányultak.

Elnök: Ha a tisztelt képviselő elfogadja Dr. Ullmann indítványát, (Elfogadjuk!) bátorkodom előterjeszteni, hogy az indítvány a megválasztott előjárósághoz és megbeszélés végett a kerületek elnökei elé fog terjesztetni.

Erre a központi közoktatásügyi bizottság alakult meg a következőképpen:

Elnök: *dr. Kármán Mór, Fenyvessy Adolf, dr. Goldberg Rafael (Buda), dr. Goldziher Ignác, dr. Klein Gyula (Ó-Buda), dr. Munkácsi Bernát*

Vidéki felügyelőkül és előadókul:

Dr. Bárány József rabbi és Virányi Ignác tanár (Kecskemét); Dr. Feldmann József rabbi (Cegléd); Dr. Vajda Béla rabbi (Abony); Dr.

Kohn Mihály rabbi és Huppert Bernát (Monor); Fischer Mark rabbi (Nagy-Káta); Dr. Szántó Gyula (Nagy-Kőrös); Dr. Hacker István (Aszód); Tihanyi Jakab (Soroksár).

Dr. Goldberg Rafael: Előadandó indítványomat nem kell bővebben indokolnom. Mindenki ismeri a zsidó kisebb községeket és a hivatalnokokat, kiket a „domestik” szép nevével illetnek. Tudja mindenki, hogy minő sorsban részesülnek e „domestikok” a hitközségek részéről. Ha az illető „domestik” a roshakolnak vagy bármely tagnak nem felel meg, egyszerűen kiteszik a szűret, nem törődnek vele, van-e családja; nem törődnek vele, hogy hány évig működik; egyszerűen elküldik. Azelőtt az ilyen szegény öregek elmentek koldulni házról-házra, községről-községre; azt hiszem, a mai kornak nem felel meg, hogy ily férfiaknak, kik megöszültek községükben, megengedjék az, hogy éltük vége felé koldusbothoz nyuljanak. Hanem az is igaz, hogy a kisebb községek gyakran nem képesek az ily elaggott férfiakat és egyszersmind a szükségessé vált új hivatalnokokat is fizetni. Tehát azt bátorkodom indítványozni, hogy szíveskedjenek a zsidó alkalmazottak sorsán az által segíteni, hogy mondassék ki, hogy a valamely községben 3 évig kifogástalanul működő egyén élethossziglan maradjon meg az illető község szolgálatában.

A második indítványom pedig az, hogy nyugdíj-alap szerveztessék, mely alaphoz minden község és minden hivatalnok a fizetése szerint hozzájáruljon. (Helyeslés).

Indítványom a következő:

1. Szíveskedjék a VI. községkerület képviselőisége határozatképen kimondani, miként szükségesnek tartja, hogy a magyarországi izraelita hitközségek szervezésével együttesen a hitközségi alkalmazottak viszonyai a hitközségekhez is szabályoztassanak.

2. Szíveskedjék a VI. községkerületi képviselőisége határozatképen kimondani,

a) hogy egy országos izraelita hivatalnokok nyugdíj-intézmény alapítását szükségesnek tartja;

b) hogy minden izraelita hitközség és minden alkalmazott köteles a fizetéséhez mért összeggel ezen nyugdíjintézethez hozzájárulni.

Szemző Sándor (Kecskemét) elvben helyesli az indítványokat, de még koraiaknak tartja őket, azt nem ellenzi, hogy az előjáróságok foglalkozzanak ez ügygel.

A közgyűlés ily értelemben határozott.

Dr. Tatay Adolf: Habár oly eszmét fogok megpendíteni, melyről egyrészt igen sokan a t. jelenlevők közül azt fogják mondani és gondolni, hogy szorosan véve nem tartozik ide, másrészt azt fogják mondani, hogy oly eszme az, melynek kivitele elé sok nehézség és akadály gördül, mégis bátor vagyok ez eszmét megpendíteni, mert az első alkalmat, midőn e kerület képviselőisége összegyűl, meg akarom ragadni arra, hogy ennek az eszmének, ha nem is kepezi vita tárgyát, jó barátokat szerezzenek.

Az eszme egyszerűen az, hogy szabadságunk ujjaszületése után néhány évvel, Pest, Buda és Ó-Buda egy fővárossá egyesült, hogy legyen az országnak egy

hatalmas fővárosa, legyen a nemzetnek szive, mely oly erős szervezettel bírjon, hogy liktetése szilárdságot, hatalmat vigyen ki mindenüvé az országba.

Eljöttnek tartom az időt, midőn közeledik annak megvalósítása, hogy a főváros négy zsidó hitközsége, a pesti, budai, ó-budai és kőbányai egységes, nagy zsidó-hitközséget képezzen. Ezt hosszasan indokolni nem tartom szükségesnek. (Halljuk! Halljuk!) Kívánatos, hogy ezentul együttesen kérjenek, kívánjanak, követeljenek ezek a községek, de egyuttal egységes községként hozzanak áldozatot államnak és fővárosnak. Ha így fogunk eljárni, nagyobb erővel fogunk bírni. Mondom, bővebb indokolást most nem tartok szükségesnek, de alázatos kérésem oda terjed, méltóztassék ezzel az eszmével megbarátkozni és méltóztassék felkérni a megválasztott kerületi előljáróságot, hogy ezt az ügyet tanulmányozás tárgyává tegye.

Dr. Simon József figyelmeztet a kongresszusi szabályzat 3. szakaszára, mely szerint a hitközségek egyesülése teljesen az illető községektől függ.

Mezey Mór ezt elismeri, de azért elfogadja Tatay dr. indítványát, ha azt úgy magyarázzák, hogy az előljáróság tanulmányozza és ha czélszerűnek találják, figyelmébe ajánlja az érdekelt hitközségeknek.

Dr. Tatay Adolf: Ezt elfogadom!

A közgyűlés ebben az értelemben határozott.

Mandl Pál dr.: A mai ülés napirendje ki lévén merítve, engedelmet kérek önöktől, uraim, hogy szóljak oly okból, mely a napirenden kifejezést nem talál. Azt hiszem ugyanis, nem zárhatjuk be méltóbban a mai ülést, mintha kifejezést adunk hálánknak az országos iroda, annak igen érdemes elnöke (Éljenzés!) és nem kevésbé érdemes titkára (Éljenzés!) iránt.

Igen, t. községkerületi képviselő! Midőn ezelőtt 23 évvel ezen kerület megalakult, legtávolabbról sem számíthattak arra, hogy 23 év fog eltelni, míg képviselőt újból összejön.

Mert mi történt azóta? Minden tervezett országos szervezetünk nehézségeket gördítettek, nehézségeket nagyrészt a jóindulat czége alatt, — távol vagyok attól, hogy álarcz kifejezéssel éljek — de meggyőződésem igenis, hogy ezen jóindulat nagyon is emlékeztet a közmondásra, hogy barátainktól óvj meg istenünk, ellenségeinkkel majd elbánunk magunk. Nehézségeket gördítettek ellenünk bevallott rossz szándékkal is, bemocskoltatott hitfelekezetünk és agitáció volt folyamatban ellenünk, mely nagy befolyással lehetett a döntő körökben arra nézve, hogy szervezetünk végbefejezést ne nyerhessen. És mit tett mind ez alatt az országos iroda, az elnök és titkár ur: Csendes munkában, minden nagyobb zaj nélkül a nehézségek leküzdésének nagy munkáján fáradoztak. Ha nem haladhatott előre óráról-órára, vagy napról-napra, iparkodott legalább évről-évre előrehaladni. (Élénk helyeslés.) És az elmúlt idő alatt nem tétlenül nézte fejlődésünket, hanem megteremtette, vagy legalább döntő szavával hozzájárult megalkotásához oly alapnak, t. i. a községek kerületei eszméjének alapzatához, melyen az országos szervezet isten segedelmével felépülhet. (Élénk helyeslés.) Azt hi-

szem, t. tagtársaim, nem zárhatjuk be méltóbban, ismétlem, mai ülésünket, mint azzal, hogy jegyzőkönyvünkben elismerést mondunk az orsz. iroda igen t. elnökének, Schweiger Mártonnak és titkáranak, dr. Simon Józsefnek. (Élénk éljenzés.) Nemcsak a községi kerületnek, nem csak az ország összes zsidóságának, de tekintve az erkölcsi érdekeket, melyeket zászlónkra irtunk, a hazának hálájára tették magukat méltókká. (Lelkes éljenzés.)

Dr. Klein Gyula utalva az administrationalis és vallási ügyek közt levő szoros viszonyra, Mandl dr. indítványához hozzáteszi, hogy az orsz. iroda a vallási ügyekben is kitűnően és legnagyobb mértékben dicséretesen járt el, mint hű őre a hitnek. (Igaz! Ugy van!) Nem csak, mint kerületi képviselő, de mint rabbi is, még pedig oly hitközség rabbija, mely daczára annak, hogy a haladás zászlóját követi, községi és zsinagógai életében a konzervatizmus felé hajlik, kijelenti, hogy az orsz. iroda vezetőinek buzgósága, tapintata és előrelátása vallási ügyekben is — mert pártunk minden tekintetben a változhatlan, egységes, ősi zsidó vallás alapján áll, (szünni nem akaró, zajos helyeslés és „ugy van, ugy van“ felkiáltások) mely annyiszor daczolt már vészszel, háboruvel, külső és belső ellenséggel — teljes elismerést érdemel. (Élénk helyeslés.)

Elnök megköszöni a fényes elismerést, és miután a gyűlés a terem átengedéseért köszönetet mond a pesti izr. hitközségnek, a tagok éljenzése közt bezárja a gyűlést.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése április hó végén lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztásának előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Egész évre	8 frt — k ^r
fél évre	4 frt — »
negyed évre	2 frt — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokok:

egész évre	7 frt — kr
fél évre	3 frt 50 »
negyed évre	1 frt 75 »

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, Vácikörút 23. sz.